

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és unnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apacza-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >
Helyben hazaszállítva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

A vármegye ünnepe.

(dr. V.) Biharvármegye történetének egyik legfényesebb, legdicsőbb napja az, melyre Magyarország ezredéves létének megünneplése van felírva. Az ország 63 vármegyéje közül — bátran merjük mondani — egyetlen egy sem vetekedhetik megyénkkel, a millennium megünneplését illetőleg, méltóság, fény és lelkesedés tekintetében.

Biharország székháza nem látott még olyan fényt és pompát, mint amilyenben tegnap volt része gyönyörködhetni. A szebbnél szebb dísz magyar öltözeteknek se szeri se száma. Legnagyobb díszét pedig az képezte, hogy megjelent ott az, aki főhercegekkel áll egy rangban, Schlauch kardinális. Evvel egy vármegye sem dicsekedhetik. Az a klasszikus szónoklat pedig, amelyet a bibornok ott mondott, s mely büszkesége lesz mindenkor Biharvármegye törvényhatóságának, nemcsak ott keltett élénk visszhangot, nemcsak ott lobbantotta lángra a haza és szabadságszeretet szent tüzét, hanem végig fogja az jární a haza bérceit és völgyeit, világosságot keltve, lángoló érzelmeket szítva minden magyar lelkében.

Nem merjük bonczolgatni a magasan szárnyaló, hazafias eszméktől duzzadó,

gyújtó hatású, ihletett ajkakkal előadott monumentális beszédet.

Felölelte az nemzetünk multjának minden nevezetesebb fázisát. Mélyenjáró elméjének fenomenális erejével kimutatta az egyes korszakoknak irányeszméit, nem titkolta el a tévedéseket sem. Kimutatta az egységes magyar állam szilárd alapjait, melyekről ha letér kétes lesz jövője. Van okunk reményleni, hogy a második évezredben is megálljuk helyünket, teljesítjük missiónkat, melyet számunkra kijelölt a Gondviselés.

A vármegyére nézve kiemelkedő volt a minden tekintetben remek szónoklatnak az a része, melyben vázolta a vármegyei intézmény eredetét, annak az ország alkotmányába való beillesztését, feladatát és a századok során kivívott sikereit. Megható kegyelettel emlékezett meg a bibornok a megye multjának kiváló momentumairól. Hálával fogadhatja a vármegye, hogy autonomiája ilyen illustis védelmezőre talált.

Az a benyomás, mit a bibornok beszéde a jelenvolt óriási közönségre gyakorolt, felemelő és felejthetetlen volt. Ez uralta a kedélyeket a diszebéd alkalmával is, — még tapintatlanság sem volt képes azt elrontani.

Millenniumi alapítványok.

A bőkezűségéről ismert Császkai György kalocsai érsek — a millennium emlékére 150,000 koronás alapítványt tett, ezenkívül 170,000 koronát adományozott jótékonycélokra. Kalocsa városának a szegényügy rendezésére 50,000 koronás; egy Kalocsán építendő tanítók házára 50,000 koronás; az egyházmegye területén működött és nyugdíjban levő tanítók, ezek özvegyei és árvái javára szintén 50,000 koronás alapítványt tett. Ezenfelül a millennium emlékére Zomborban 60,000 korona költséggel kisdudvónói képezdét, Ujvidéken pedig szintén 60,000 korona költséggel új templomot épített. Továbbá Szabadkán az iskolánéknak vezetésére bízott leányintézetet házat saját költségén 50,000 korona költségen kibővített. Az építkezéseket az iskolai év befejezése után fogják foganatosítani.

Egy hazafias szerb püspök pásztorlevele.

Opacsics German bácsi szerb püspök a következő pásztorlevelet bocsátotta ki: »Öröm tölti be hazafias kebleit a magyar szent korona alattvalóinak a magas Kárpátoktól az Adriáig. Kedves hazánk, Magyarország ezeréves fennállásának fontos ünnepét üli. — Ezen országos és általános ünnep lelkesít minket szerbeket is, mint a magyar királyság mindenkor hű fiait, figyelmeztetve, hogy a többi polgártársakkal együtt szívünk melegével részt vegyünk hazánk általános örömeiben épp úgy, mint a hogy tudunk évszázadokon át a harcz mezején együttesen harcolni ezen ország arany-szabadságáért a kereszt és kereszténység ellenségei ellen. Ez nyújt nekünk új alkalmat, hogy bizonyosságát adjuk fiui őszinte rokonszenvünknek ezen dicső ország iránt, melyhez évszázadok óta életünk s közös érdekeink fűzvék, s mely-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Józan emberek.

Írta: Kerényi Miklós.

Szépen rendben egymás mellett állanak a napfénytől szinte vakító, fehérre meszelt házak. Az egyik majdnem olyan, mint a másik; a homlokzata az utcáfelé van egy vagy két zöld zsalugáteres ablakkal. A homlokzat felső részén vannak a padláslyukak. Rendszerint három: kettő felül van és kerek, az alsó pedig négyzetű; ezen bocsátják át a buzát, ha gyenge szél fúj, hogy így megtisztuljon a portól. Ilyenkor vidám nevetés, és a tisztító malom egyhangú ke-repelése hallatszik az utcán. A leányok és legények vetekedve sűrűnek, forognak a buza körül. Az öregok néha, néha belemarkolnak, megnézik és elégedetlen hangon dörmögik:

— Enyje! kár ezt a szép buzát ily potom áron elpocsékolni!

A tipikus német házak között akad itt-ott egy új, modern, olajfestéssel bemázolt ház, mely élénken kikiáltja, hogy ur, vagy nagyon gazdag paraszt lakik benne. Egyik másik ház pedig a parasztháznak és uri háznak sajátos keveréke. A homlokzata, alakja olyan, mint a többi, csak hogy sárgás festéssel mázolták be, az ablakai pedig nagyok s nincsen rajta zöld zsalugáter. A tetőn a rendes cifra kémény he-

lyett fekete cső nyulik az ég felé hetyke sapkával a fején.

Az utcák szabályosok és egyenesek úgy, hogy az ember bárholnan kiláthat a szabadba, ha ugyan a minden kis napfénynél feltűnő délibáb ebben meg nem akadályozza.

A fehér falakon visszaverődő bántó nap-sugarak kellemetlen hatását gyöngíti a sudár akáczfák árnyéka.

Mindenütt a jólét, a megelégedés jeleit lehet látni. Jólét, gazdagság! Erre törekszenek, ezért dolgoznak szüntelenül és a föld hálás művelői iránt: százaszorosán adja vissza a beléje vetett magot.

Talán éppen e siker ösztönözi őket arra, hogy oly kitaróan, oly fáradhatatlanul igyekeznek helyzetükön javítani.

Csodálkoznak rajtuk, hogy a természet pompájától környezve ily józanok, szinte prózaiak maradtak. Talán a germán vérnek egyik nyilvánulása ez?

A nap forrósága majdnem elviselhetetlen volt. A legkisebb szellő sem enyhítette a nagy meleget. A buzakazalok csak úgy ragyogtak a nap fehér fényében. A pajtákából a cséplőgépek zugása hallatszott.

Egyszerre csak nagy zaj keletkezett.

— Tűz van! Ég a Werner buzája.

Csakhamar megkondultak a harangok. Az emberek felhagytak munkájukkal és kantákkal,

villákkal siettek Werner Péter háza felé. A pajta tele volt hatalmas buzakazalokkal, a melyeknek legnagyobbikából sűrű kékes füst felhők emelkedtek a magasba. Az érett buza szemek nagy pattogással repültek szanaszét. Közben hatalmas lángok nyaldosták végig a buzakazalnak oldalát, a hová még eddig nem ért a tűz.

Az emberek lázas sietséggel fogtak hozzá a többi buza kazalok lebontásához, hogy valamit megmentenek. De a míg ezen dolgoztak, egyszerre csak azt vették észre, hogy ég a ház is.

Werner Péter, a fiatal parasztgazda pedig mozdulatlanul megállott az udvar közepén és nézte, mint pusztul el buzája, háza.

Eleinte ugyan kiabált és hordta a vizet a vederben, mintha ezzel megmenthetne valamit, de végre mégis belátta, hogy nem segít már semmi és elpusztul vagyonának jó része.

Megállt és nézett maga elé. Körülötte zsi-bongott a nép. Hogyan igyekeztek valamit megmenteni számára, milyen jószívűek és mégis úgy tűnt fel előtte, mintha a résztvevő arcokon észrevénne az örömet, hogy nem őket érte az Isten csapása.

Nyugodtan akart gondolkodni a dolog felett, de sehogyan sem tudta elképzelni, hogy ezentúl csak amolyan fél telkes gazda lesz, a ki örül, ha kifizetheti az adóját és megélhet valahogyan szegényesen.

nek kell, hogy jövőre is egyformán osztozunk sorsában s minden áldozatot meghozunk boldogulásáért. E hazafias érzelmeinket megszentelti sokat próbált egyházunk, mely a török iga nehéz napjaiban szerencsés menhelyet talált a magyar szent korona országaiban, hol az ismeretes kiváltságokkal és alkotmányos törvényekkel biztosítást nyert ősapáink hite és valláserkölcös életünk fejlődése. Ilyen mult teljes biztosíték arra, hogy jövőben is jó egyetértésben munkálva polgártársainkkal közös hazánk javán, élvezni fogjuk a kölcsönös béke, haladás, felvilágosodás és jólét áldást termő gyümölcseit. Igazi hazafi szent érzéstől fellángolva járuljunk mi is a császárok császárnának trónjához, szívből fakadó imával hálát adva mindazon menyei kincsekért, melyeket hatalmas jobbja I. Ferencz József magyar királyra, hatalmas országára Magyarországra, s egyházunkra árasztott s mindazokra, kik a fényes magyar korona védő szárnyai alatt élnek.

A választási reform és kiegyezés.

Az osztrák képviselőház a választási reformot 234 szavazattal 19 ellenében elfogadta. Miután az urakháza hasonló értelemben fog határozni s a felség szentesítése is előre látható, a mostani képviselőház a »Reichspost« szerint elveszítette létezésének alapját. Más államban ilyenkor a néphez szokás appellálni, itt azonban nem oly valószínű, hogy Badeni gróf azt a házat, mely őt a kiegyezés foganatosításában olyan készségesen támogatja, feloszlassa: pedig a liberális párt és az új csehek részben létérdekből, részben agitacionális célokból nagyon szeretnék ha ez a feloszlás megtörténne, az antiliberális oppositio pedig azért nem bánná az új választások kiírását, mert reményli, hogy ebben az esetben kiegyezési projektumainak nagyobb súlyt biztosíthat. Szóval a pártoknak a mostani ház életben maradása nem áll érdeklükben, de igenis áll a kormánynak, mert, mint a bécsi lap írja, nagyon könnyen megtörténhetnék, hogy új házzal új kiegyezés »egyáltalán nem is lenne létesíthető.« ezt pedig a Badeni-kabinet, mint természetes is, nem akarja megkockáztatni.

A mint feltekintett, meglátta Bauer Zsófit, a jegyesét. A leány könnyezve a kapu mellett állott és nem segített oltani a tüzet, de ezen nem csodálkozott senki. Tudja azt mindenki a faluban, hogy melyik leány kinek a jegyese. A gazdag legény ha nem is rangjához képest (mert rangkülönbséget nem ismernek), de vagyonához képest választja meg a leányt. A meszaliasszokat nem ismerik. A szegény és gazdag között áthidalhatatlan mélység van, a mely háttérbe szorítja a regényes szerelmet.

Az egész falu tudta, hogy Werner Péter elveszi feleségül Bauer Zsófit.

— Szép pár lesz belőlük, — mondogatták, ha a karsu, barna Werner Pétert és a kék szemű Bauer Zsófit együtt látták.

Werner odament a leányhoz és megállott mellette. Nem beszéltek egymással semmit. Nem ismerik a sablonos és nem őszinte részvénytilatkozatokat, de Werner egyszerre csak még komolyabb lett. Eszébe jutott, hogy most megváltozott közöttük a viszony, mert ő most már nem a régi gazdag Werner Péter, a ki bizvást megkérhette a falu leggazdagabb leányait és Zsófi is nagyon önzetlenül jár el, ha felesége lesz.

Werner már nem igen gondolt elpusztult gazdaságára, hanem szüntelenül csak Zsófi lebegett előtte. Folyton azon töprengött, hogy nem-e fogja most elveszíteni a leányt, a ki már régen szereti.

A mikor végre este lett, Werner házában csak romjai állottak még. Itt ott még látni lehetett az elégett gerendák parázsát, a félig

A vármegye millennáris diszgyűlése.

Nagyvárad, május 12.

Biharvármegye millenniumi diszgyűlése tegnap impozáns felemelő volt. A megye és város kitünőségei, köztük nem egy országos tekintély, zsufolásig megtöltötték a megyei székház disztermét. Káprázatos, szingazdag képet mutatott a sok pompás díszmagyar, tarkítva a főpapi ragyogó díszszel és fekete gálával, melyből mintegy központ tünt elő a bibornoki palást s az egésznek kedvesen kiegészítő, megkapó háttérét képezte a terem végében felállított emelvény, zsufolva az elragadó hölgy koszorúval.

A kapualja, a lépcsőház, az oszlop csarnok déli növényekkel, fenyőkkel, virágokkal, lobogókkal és czimerekkel volt feldiszitve.

A kapuk alatt az aljegyzőkből, szolgabirokból alakított válszalagos rendezők várták és fogadták az érkező bizottsági tagokat és a vendégeket s benne a teremben is a legnagyobb figyelemmel gondoskodtak, hogy ki-ki a megfelelő helyet foglalja el.

A teremben mintegy 400 ember volt s így teljes névsort nem adhatunk.

Pompás, szebbnél-szebb díszmagyarban voltak: Tisza Kálmán, báró Döry József, Beöthy László, Schlauch Nándor, Tisza István, ifj. Tisza László, Lovassy Ferencz, gróf Korniss Károly, gróf Csáky Lajos, Ritoók Zsigmond, Balázsházy Bertalan, Tóth Dezső, Papp János, Des Echerolles-Kruspér Sándor, Beöthy Pál, Szunyogh Péter, Orley Kálmán, Dobozy Kálmán, Beöthy Dávid, Kékus István, Szunyogh Szabolcs, Lovassy Andor, Baranyi Ödön, Markovits Kálmán, Markovits Antal, Bernáth István, Nadányi Jenő, Szent-Iványi László, b. Podmaniczky Béla, dr. Konrád Márk, Steinbach Ervin, dr. Miskolczy Ferencz, Baranovits Ferencz, Szikszay Lajos, Telegdy József, Lestyán Adorján, Ertsey Géza, Morvay Tihamér, Szunyogh Zsigmond, Balogh Elemér, Fráter Barna, Keszthelyi Zoltán, Baranyi András stb.

A főpapság köréből, teljes főpapi díszben, jelen voltak: dr. Schlauch Lőrincz bibornok, Pável Mihály g. kath. püspök, dr. Nogáll János felsz. püspök, Vinkler József vál. püspök, Goldis

elpusztult szalma pedig különös büzt terjesztett el az egész környéken.

Werner elhagyta e vígasztalan helyet és szomorúan Bauerék háza felé ment. Mindenáron beszélni akart Zsófi-val.

A leány csakugyan megvárta a kapuban.

Werner megállott előtte és köszönt, de sehogysem tudott belefogni a beszédébe. Pedig olyan sokat akart neki mondani, annyi mindenféle forgott az eszében, a mire azelőtt nem is gondolt.

— Láttad ma a pusztulást? — kérdezte végre, jóllehet nagyon is jól emlékezett rá, hogy Zsófi is ott sirt a kapu mellett, de utóvégre kezdetnek ez is jó volt, legalább mondhatott valamit.

— Láttam, — felelt Zsófi halkán, — hiszen ott voltam.

— Igen, láttalak. Most már koldus vagyok.

— Dehogyan koldus, van még földed. Ebből eladsz néhány holdat s építesz új házat.

— Igaz, de mégis csak olyan fél telkes gazda lesz belőlem, a kinek alig elég a zabja, hogy eltartsa a két lovát.

— No no, csak ne légy olyan elkeseredett, hát a feleségednek nem lesz semmije?

— A feleségemnek? Ki tudja, lesz-e feleségem?

De ez mégis csak sok volt. Zsófi a köténye csücskével elkezdte törölgetni a szemét, Werner pedig alig tudott hová lenni a nagy örömtől.

— Tehát mégis a feleségem akarsz lenni, ha szegényebb is vagyok, mint te?

József gör. kel. püspöki helynök, Széchényi Jenő, Zajnay János, Radnay Farkas kanonokok, Dencs János cz. kanonok.

Ezekon kívül az összes megyei tisztviselők, a város polgárai közül sokan.

Az emelvényen jelenvolt hölgyek közül a következőket jegyezhetjük fel: Des Echerolles Kruspér Sándorné, Des Echerolles-Kruspér Laura, Beöthy Lászlóné, Balázsházy Bertalané, Schlauch Jozefin, Balázsházy Margit, Czifra nővérek, Wertheimstein Alfrédné, Wertheimstein nővérek, Elek Gusztávné, Elek Valéria, Orley Kálmáné, Orley Irén, Meskó Boldizsárné, Hlatky Endréné, Serényi Irén, Ferdényi Kálmáné, Szunyogh Lórándné, Strasser Alfrédné, Fabricziusné, dr. Konrád Márkné, dr. Bozóky Alajosné, Bozóky Margit, Gyurkovits Kornélné, Markovits Antalné, Kiss Elekné, Hegyesi Mártonné, Ertsey Dezsőné, Fráter Irén, dr. Fráter Imréné, dr. Grósz Albertné, Nadányi Jenőné, Keszthelyi Zoltáné, id. Miskolczy Imréné, ifj. Miskolczy Imréné, Márkus Lászlóné stb.

Tíz óra előtt pár perczel érkezett meg Fetszer Antal titkára kíséretében dr. Schlauch Lőrincz bibornok, akit a kapu előtt összesereglett közönség élénken megéljenezett, midőn kilépett a kocsiból.

A bibornok Beöthy László főispán és Tisza Kálmán kíséretében lépett a terembe.

A millenniumi diszgyűlést Beöthy László főispán nyitotta meg. Melegen üdvözölte a bizottság tagjait, ez ünnepélyes alkalommal; bizonyos nemével a megilletődésnek s hazafias örömmel eltelve a gondolatra, hogy annyi viszontagság daczára ezer éve áll fenn a magyar haza. A vármegyék története egykoru a magyar nemzet történetével. Kilencz száz év óta az volt a vármegyék törekvése, hogy hazánkat, a független Magyarországot fenntartsa. Adja a szót a bibornok ur ő Eminenciájának.

Általános csendben, állott fel dr. Schlauch Lőrincz bibornok s nagy figyelem közt, többszöri éljenzéssel, tetszéssel megszakítva, tartotta meg hatalmas, nagyszabásu ünnepi beszédét.

A bibornok-püspök beszéde.

A hazaszeretnek szent tüze ég ma lelkünkben, tisztábban és melegebben, mint bármikor. Magasra száll lelkünk, ég felé tör, hogy felkeresse a szeretetnek örök forrását: az Istent, kit egy ezreden át

Zsófi nem felelt, hanem a nyakába borult. Werner megsimogatta a leány szőke haját.

Elfelejtette egészen, hogy elveszítette a vagonjának felét.

Werner Péter új házat épített. Eppen olyan volt, mint a régi. Talán még valamivel szebb is. Igaz ugyan, hogy a padlásán fél annyi buza sem hevert, mint azelőtt. Jó kedvvel ismét a munkához fogott, bármilyen nehezebbre esett is. Szükiben volt ugyan a gabona nála, de a remény, hogy majd másképpen lesz mindez, ha felesége lesz Zsófi, új erőt öntött beléje.

Minden készen volt már. A pusztulásnak nyomát sem lehetett látni, a mikor Werner Péter felvette a fényes eszímait, mellényét a nagy ezüstös gombokkal, a melyek még Mária Terézia idejéből valók voltak, feltette a nagy karimájú kalapot és elindult Bauer Tamáshoz, hogy megkérje a Zsófi kezét.

Az öreg ugyan nagyon furcsa ember volt, a ki büszkén mondogatta, hogy egy egész telek lesz a leánya hozományá. De a fiatal Werner Péter megemberelte magát és bátran odalépett az öreg elé és végre valahogyan csak kinyögte, mi járatban van.

Az öreg összeránczolta a homlokát és elkezdett beszélni a rossz időről; panaszkodott, milyen nehezen él meg már a gazda, azután megemlítette, mennyire szereti a leányát és kötelessége, hogy a jövőjéről gondoskodjék.

Wernert bántotta e sok beszéd. Dühösen megkérdezte:

— Ide adja-e leányát, vagy nem?

Bauer megrázta ősz fejét.

nemzetünk sajátjának »Magyarok Istenének« nevezett, hogy hálát adjon azon kimondhatatlan jószágért és kegyelemért, melylyel az európai nemzetekhez aránylag kis magyar nemzetet, annyi balsors közt fenntartotta és nem engedte elmerülni az őt körülözönlő idegen faju és ajku népeségekbe.

Hány nemzet tűnt már el ezer év óta Európa térképéről, hány ország veszett el, mennyi korona lett összetörve, hány hatalmas dynastia lett eltemetve az enyészet tengerébe!

És édes hazánk kies rónáin, ott, a hol ma virágzó városok vagy falvak állanak, a hol ma dus vetemények zöld színben pompáznak, mennyi rom van ott eltemetve? Van-e arasznyi föld, melyet fel nem dult volna a száguldó és öldöklő ellenség, vagy nem pirosított volna magyar vér? És e romokhoz mennyi édes, mennyi keserű emlék fűződik s a vér mennyi lelkesedésnek, mennyi szeretetnek, mennyi áldozatnak és könnynek volt az ára?!

A feldult földet az idő, és a békének fegyvere: az eke kiegyenlítette, a vér is felszáradt, vagy új életnek nyújtott tápanyagot; de az emlék, mely mindezekhez fűződik, nem halt ki. Csak a mi anyagi volt, porladozott el, a szellem él.

Őseink szelleme száll ma fel sirjaikból, ezer évnek évkönyvei nyílnak ma meg, melyeknek lapjaira ércbetűkkel írta fel a részlehatatlan történelem nemzetünk életének phasisait. E lapokba rakta le az isteni gondviselés a magyar nemzet életének bölcsészetét, mely a gondolkozó hazafi előtt feltárja a multnak titkait és a midőn oktat, következtetést enged vonni a jövő esélyeire, törekvéseire és reményeire.

Ki az, a ki e lapoknak bármelyikét is ki akarná tépni? és melyikét? Tán azokat a melyekben a nemzetnek tévedései, vagy borus napjai vannak feljegyezve? De nem szakítanók-e ki ezekkel azokat is, a melyekre apáink a nemzet dicsőségét írták? Nincsen fény árny nélkül, és

ha mi egyéni multunkat, bármily zivatoros is volt légyen az, szeretjük: kevésbé fogjuk-e szeretni nemzetünket, ha tán tévedett vagy vétkezett? Nem nemzet az, melynek nincsen történelme; a történelem pedig a küzdelmeknek, a csalódásoknak, a szenvedéseknek és diadalmaknak láncolata.

Ne érintsük tehát azokat!

Az Isten keze írta azt oda! Klió csak eszköz volt. Mert a mely nemzet annyi balszerencse közt, elszigetelve a nagy néptömegek közt mint egy kis oázis, ezer évig fenn tudott állani és nem szűnt meg magyar lenni, annak életerejében egy égi mozzanat rejlik, mely azt fenntartotta és fennfogja tartani.

A magyar nemzet ezer éves életének van pszichológiája és a ki azt megakarja érteni, a ki a multnak kulcsát birni kívánja, annak e lapok segítségével le kell szállani őseink lelkébe, szellemébe, szívébe, mert csak így magyarázhatja meg nemzetünknek hajlamait, természetét, jellemét, szóval szellemi életét; csak így kapcsolhatja össze okosan a multat és a jövőt, csak így lehet igazságos a mult és nyugodt a jövő iránt.

Két törvény van, a mely a népek életét befolyásolja: a természeti törvény, mely kényszerítő hatással bír, mint általában a természeti törvények; és az erkölcsi törvény, mely a szabadságnak szülő anyja. Az előbbi ösztönszerűleg működik és a göröngyhöz láncolja a népeket, az utóbbi szabad röptöt ad a szellemnek és a művelődés tágas mezejére vezet.

Ha ezer éves fennállásunknak titkos rugóit keressük, ha haladásunknak vagy hátramaradásunknak indokait, nemzeti katasztrófáinknak közelebbi vagy messzebben fekvő okait kutatjuk; ha átölelünk egész korszakokat, csoportosítunk mindent, a mit a hazai történelem feljegyzett: akkor fel fogjuk ismerni azon irányelveket, azon eszméket, azon tényezőket, azon impulzív erőket, a melyek nemzeti életünket fenn-

tartották vagy fejlesztették; de semmi esetre sem fogjuk ezeket visszavezethetni pusztán természetszerűleg, tehát kényszerrel működő erőkre, vagy egy állítólagos világot mozgató törvényre, mely öntudatlanul vezette, vagy inkább hajtotta volna nemzetünket egy ismeretlen cél felé. Mert ha ezen tudományos elméletet elfogadnók, ezzel lerontanánk minden idealismust, mely nemzetünk legjobbjait lelkesítette, őseink minden érdemeit eltagadnók, értéktelenné tennénk mindazt, a mit a hazáért tettek. A materialisticus világnézetben az idealismusnak nincsen helye.

Csak erkölcsi törvényben van felelőség és érdem, csak annak van morális értéke, a mit szabadon teszünk. Csak az erkölcsi világban van szabadság, csak a szabad fejlődésben van igazi művelődés. Csak azon nemzetnek életében van biztosíték, hogy fennmarad, a melyben az isteni erő, mint az erkölcsi világ alapja s élte-tője uralja az élet phasisait.

A honfoglalásnál a nyers erővel és hatalommal találkozunk, mint minden gyermekkorát élő nemzetnél. De már a nemzetnek Szent-István által történt megalapításánál, és később annak Szent-László általi megszilárdításánál észlelni lehet hatását azon erkölcsi tényezőknél, melyeknek kútforrása a kereszténység örök elveiben volt. Ők az éghez kötötték nemzetünknek sorsát, és ezáltal mindazt, ami a magyarban, — a természet ezen büszke fiában, — akár gondolkozás, akár érzelem tekintetében nemes, igaz és emelkedett volt, átszellemitették; ami ösztön volt, azt önérzetté tették.

A harcias csoportok, melyeket a hadi zsákmány közössége és a veszély érzete tartott össze, egy nemzettesté lettek és e nemzettestbe a kereszténység két gondolatot nemesített meg. Két gondolatot, mely a magyar névtől elválaszthatatlan lett, melynek ápolói, védelmezői dicsőítettek, megrontói közmegevetésnek tétettek ki. E két gondolat: a szabadság és a hazaszeretet volt. E gondolatok a magyarnál mintegy dogmává lettek.

A haza neve szent volt előtte, ezért élt, ezért halt, a küzdelmek közt ez volt jelszava, szomorú napjaiban ez volt reménye és vigasztalása. Elfelejtett mindent Istenen kívül, csak a hazát nem, eltűrt mindent, de a haza megbecstelenítését soha. A hazaszeretet nemzeti kultus lett, a hazaárulás pedig gyalázat volt.

Ma is az!

Egész valója felháborodott a gondolatra, hogy a magyar bármikor dicsőítse az erősebbnek jogát, hogy bármikor önként meghajoljon az erősebbnek hatalma előtt. Szabad akart lenni mindig, szabad lelkiismeretében, szabad polgári életében, szabad családjának szentélyében, szabad egyéni jogaiban. Inkább megtört, de nem hajlott meg.

Ne keressük tehát nemzetünk multjában a tudósok által képzelt materialisticus irányelveket, hanem keressük az erkölcsi törvényeket és ezeknek szerzőjét: az Istent, ki utat mutatott neki, midőn Ázsiából megindult hazát keresni és vezette a civilizáció határára, hogy itt védőfal legyen a kereszténységnek, védője és sokszor áldozata a művelt Európának a pogányok ellen vívott harcában, hogy itt küzdve fenntartsa magát, fejlődjék és egykor faji

— Nem adom, mert alig van egy fél telked. Keress magadnak hozzád való leányt.

*

Erre azután csakhamar megkezdődött a nagy pletyka. Lám, lám! Ez a Werner milyen merész. Szegény ember léteire ily gazdagleányt akar feleségül. Örüljön neki, ha már szegény leányt megkaphat.

Werner azonban nem sokat törődött mindezekkel. A gazdaságának sem nézett már utána. Elvégezte ugyan a munkáját valahogyan, de nem volt semmi öröme benne. Nyáron felvitette a buzáját a padlásra és ott hagyta heverni. Alig tudták reá birni, hogy néha néha eladjon valamit belőle és megszerezze a legszükségesebb kiadásokra a pénzt.

Kár annyira busulnia, — mondogatták a faluban, azt a leányt úgy sem kapja meg. Azután egészen olyan már, mint a holdkóros. Nem törődik a gazdaságával s a buzája is három év óta hever a padlásán. Ha még soká ott hagyja, elpusztul az is.

De végre beletörődött a sorsába. Csendes, szerény ember lett. Azután addig nógatták, míg jobban elkezdett dolgozni.

Ekkor történt, hogy a gabonának felszökött az ára. Werner eladta az összes buzáját, mert úgy sem volt már hely a padlásán. A falu csak úgy bámult rajta. Werner elkezdte visszavásárolni eladott földjét. Ez annyira felbuzdította, hogy még nagyobb buzgalommal fogott a munkához. A jólét lassankint visszatért házába és tisztelni kezdték ismét. Kiadásai sem voltak, mert nem volt családja s így nem sokára még vagyonosabb lett, mint azelőtt volt.

Bauer Zsófiból, a szende kis leányból teljesen kifejlődött hajadon lett. Már tul volt a husz éven és férjhez mehetett volna már többször, de az öreg Bauer nem adta oda a leányát, mert azt gondolta, hogy majd csak eljön ismét Werner.

Természetesen most már szívesen odaadta volna, de Werner nagyon soká várakoztatott magára.

Zsófi is mindig fülig elpirult, ha találkozott Werner Péterrel.

Félénk ember ez a Werner nagyon, segíteni kell rajta, gondolta magában az öreg Bauer és a mikor végre találkozott Wernerrel meg nem állhatta, hogy oda ne mondja:

— Ideje már fiu, hogy asszonyt hozz a házába. Nagy a gazdaságod, szükséged volna reá.

— Én is éppen azon gondolkodom. Nem kommandálhatna valami jóra való leányt?

Az öreg elkezdett himezni, hámozni, míg végre kimondotta a szót, hogy hát volna neki is egy leánya, a ki jó, dolgos és szép is.

— Ha jól tudom, szeretted is egy időben, mondotta az öreg Bauer.

— Szerettem igaz, de mégis van már most körülbelül másfél telkem, s így kissé kevés nekem a leánya hozománya.

— Az öreg Bauer odaszólt a leányának:

— Nem vesz feleségül Werner, beszéltem vele. Zsófi a vállát vonogatta.

— Gondoltam mindjárt, hogy gazdagabb leányra fáj a foga.

és nemzeti tulajdonságainak megőrzése mellett a nyugotnak művelt nemzetével versenyezzen, versenyezzen mint előharcos a szabadságszeretben, a minden szép és nemes iránti lelkesedésben. Ott elenyészett volna, itt fennmaradt, ott a vad népek dúló harcaiban tán legyőzve a szolgaság igája alá került volna, itt szabad nemzet lett és — amire nemzetünk mindenkor büszke lehet — az európai művelt nemzeteket mintegy megelőzve, megteremtette a hatalmas angol nemzetel majdnem egyidejűleg az »Arany Bullát«, a szabad Magyarországnak »Magna Chartáját«.

Béla király névtelen jegyzője mint történelmitényt hozza fel: hogy Pusztaszeren a hét magyar vezér Álmossal, — Constantin császár szerint — Árpáddal, vérszerződést kötött, melyben nagy vonásokban ben foglaltatnak a majdnem ezer éves magyar alkotmányok alapjait, t. i. egy fejedelm, öröklési joggal Árpád családjában, a törzsök és nemzetségek jogos részvétele a tanácskozmányokban és a kormányzásban.

Ime egy majdnem unicum az európai nemzetek történelmében!

Egy maroknyi, a kulturának alantas fokán álló Ázsia sivatagjait alig elhagyott nép megelőzi majdnem ezer évvel a modern állam elméleteknek főelveit.

A központi hatalom korlátozása a periphericus erők által, és ezeknek szabad concentricus működése az állambentartó hatalom erősítésére; — ez azon két alapelv, mely a pusztaszeri szerződésben nemcsak rejlik, hanem, mely az életből keletkezve, a nemzet életébe átültetve, képezi nemzetünk ezeréves évkönyvének legfényesebb lapját. E két tényezőnek egyensúlyában feküdt a nemzet politikai életének számos sikere. Megsértve sokszor, a szenvedélyesség vagy a hatalom által veszélyeztetve, még is e körül forgott nem egyszer a nemzetre nézve a lét vagy nem lét kérdése.

Ezen alapelvek nyilvánultak Szt.-István azon bölcs intézkedésében, melylyel a vármegyei rendszert megalapította. És aki a multak iránti kegyeletet kiváló magyar erénynek tartja, az nem fogja megtagadni ezen alkotás iránti tiszteletét sem és anélkül, hogy félnem kellene attól, hogy a »laudator temporis acti« névvel illetessem, ma e nagy napon, a midőn az egész nemzet ünnepel, mélyen meghajlok azon szent alak előtt, kiben nemzetünk első nagy királyát tiszteli; meghajlok azon elv előtt, melynek alapján ezen intézményt teremtette; meghajlok azon kimondhatatlan szolgálatok előtt, melyet ez a nemzetnek jó és rossz napjaiban tett; és ha jogosult az általános öröm s hála: jogosultnak kell tartanunk azon testületek ünneplését is, melyekből századokon át a nemzet politikai, jogi, igazságszolgáltatási és közgazdasági életére annyi haszon, annyi fény áradott.

Biharvármegye is nemes büszkeséggel tekinthet vissza viszontagságteljes multjára és Tekintetes Közgyűlés! ha e gondolatnál lelkem a szokottnál magasabbra száll, oda, ahol ma az érzelmek hatalma elnyomja a legékesebb szavak varázsát, ahol az emlékek nagysága érezteti az emberrel azt, hogy mily túlmerész lehet az, aki annyi fényt, annyi nagyságot szegény

szavakba akar öltöztetni; oda, ahol apáink dicőült lelkei velünk ma szellemileg egyesülve a nagy Istenre kujólag felajánlják hazájuk, nemzetük, gyermekeik boldogságát: akkor Tekintetes Közgyűlés! méltóztassék a kifejezések fogyatékoságát a nyelv szegénységének tulajdonítani.

Szent helyen állunk ma!

Szent-László, történelmünk legmagasabb alakja, a legmagyarabb, a legbölcsebb, a legnagyobb király szentelte azt meg. Megszentelte mély vallásosságával, páratlan vitézségével, hazájának szeretetével, tetteivel, életével, sirjával. Ezzel az országnak egy megyéje sem dicsekedhetik. Ide zárandokoltak király-utódjai. Lábaihoz temetkeztek királyok, királyi hercegek, országnagyok. Mária királyné, Zsigmond császár és király itt vannak eltemetve. IV. László, III. Endre itt tartottak országgyűléseket. Báthory Zsigmond, Pázmány Péter itt születtek. 1604-ben Bocskay volt a vár ura és hogy ne hiányozzék a tragicum sem, Báthory Gábor itt öletett meg, itt volt fogoly Tököly. Mindezek oly emlékek, melyek a mai ünnepnek keretébe méltó helyet foglalnak.

Biharvármegye két testvérországnak határán lévén, a politikai és harci mozgalmak minden kellemetlenségeit századokon át volt kénytelen tűrni; de hazafias és magyar jellegét mindenkor hiven megtudta őrizni, az alkotmányos küzdelmekben, melyek sokszor hevesek, sokszor szenvedélyesek voltak, mindenkor első helyen állott. Sok küzdőnek nemes utódait ma is van szerencsénk itt tisztelhetni.

Általában a vármegyék a szabadságnak és hazaszeretnek tüzhelyei, sokszor utolsó menhelyei, mindenkor azonban bátor védői voltak. A nemzettel éreztek, a nemzettel fejlődtek, mert annak constitutív tényezői voltak, sokszor egymást a haladásra nógatva, sokszor a rohamosan előretörőknek üdvös gátokat emelve.

De ezen működésbe belejátszott a mai korban a nemzeti életnek oly ritka ideális felfogása, tán nem egyszer az elvont elmélet is.

Az időnkint beállott harcban az ellentétek kiegyenlítése a jóakarát, a hazaszeretet, az élet jótékony behatása alatt eszközöltetett. A kiket a zöld asztal elválasztott, azokat a társadalmi élet kiengeztelte; mert egy szabad nemzet szabad fiai lévén, tisztelték a vélemény, a meggyőződés szabadságát is. Őseink bölcsessége mindig számolt a körülményekkel és megtudta vonni a határvonalat, ahol az államhatalom megszűnjék és a törvényhatóságok közreműködése érvényesíthetők; és viszont.

A fő mindig az volt, hogy a törvényhatóságoknak annyi szabadság biztosíthassék, hogy erkölcsi erejét kifejthesse; de a szabadság annyira ne tágíthassék, hogy a nemzetnek akár fennállása, akár fejlődése szenvedjen. A szabadságot nem állították fel elv vagy axioma gyanánt, náluk a szabadság nem volt elv, hanem több ennél, tágasabb, mint bármely politikai eszme. A szabadság őseinknél történelmi tény volt, mely előtt meghajlott mindenki. Századok vívmánya volt és az maradt s élt a nemzetben még akkor is, midőn elnyomva, csak sirhatott. Nem az elv teremtette a szabadságot, hanem a magyar jellem, mely századokon át teremtette magának a tény, mely megdönthetetlen jog lett. A szabadság

nem az abstract képzeletben, hanem a történelemmel egybeforrt nemzeti szervezetben feküdt, melynek a szabadság oly kiegészítő részét képezte, hogy ez a nélkül nem is képzelhető. A szabadság csak ott virágozhatik, a hol az a nép életével összeforrt. Gyermekek nemzetnek nincsen szabadsága, fejlett nemzet szabadság nélkül nem létezhetik.

Az 1848-iki alkotmány szélesebb alapokra fektette államszervezetünket, de a nagy épületnek úgy szólván csak vázlatát adta, a kiépítést az eszmék fejlesztő hatalmára és a nemzet bölcsességére bízta. A szellemek tehát a régi és új közti választás útjára állítottak; de a komoly államférfi előtt egynek világosan kell állani és ez az: hogy az új alkotások által nem szabad az alaperőket gyengíteni, amelyeken a magyar állam nyugodott, nyugodott századokon át és nem szabad azokat feleserélni oly ephemer vívmányokkal, melyek inkább az elméletnek, mint a gyakorlati életnek képezik dicsőségét.

Ezredéves fennállásunk bizonyítja, hogy őseink fel tudták találni az egyensúlyt, a melynek köszönhető a *nemzeti egységnek* fenntartása.

Igen a nemzeti egységnek fenntartása, az egységes államnak kiépítése, mely magyar legyen, ez volt jó és balsors közt mindig főtörékvése nemzetünknek és hála a nagy Istennek ezer év után ma előttünk áll az alkotmányos *magyar monarchia*, *melynek élete magyar, jellege magyar, királya magyar*.

Századokon át folytatta a nemzet a küzdelmet, azért hogy megtartsa magyarának e hazát. Ez volt eszményképe államférfiainknak a multban, ezért rajongunk a jelenben is. Küzdött önmagáért, küzdött másokért, sokszor önkárával, de küzdött — fájdalom, önmaga ellen is; úgy hogy a gondolkodó és aggodó hazafi elméjében nem egyszer megfordult Bölcs Leo császárnak azon állítólagos mondása: »Jugi impatiens, libertatis incapax.« Az igát tűrni nem akarja, a szabadsággal élni nem tud.

Trónviszályok, melyek az ország békéjét feldúlták; a szomszéd fejedelmek és a magyar trónra áhító zók cselszövényei, melyek pártokra szakították a nemzetet; az oligarcháknak tulkapásai; a nemességnek erőszakoskodásai, melyek a nép féltelenségét és kicsapongásait felidéztek, makacs pártoskodások: ezek mind, mind sötét-fekete lapok. Hanyatlottunk azért, olykor a pusztuláshoz közel állottunk, — de Istennek hála, megmaradtunk.

Ezer év alatt a magyar körül minden más lett, csak ő maradt meg nemzeti szokásaiban, családi életében, faji sajátágaiban változatlanul. Még azokat sem absorbeálta, akiket mint őslakókat a honfoglaláskor itt talált, vagy később betelepített, noha ezek az etnographiai assimiláció tapasztalása szerint a magyar elemet könnyen felszivhatták volna. Hogy ez nem történt, ez a magyar suprematiájának önérzete volt, ez öntudata volt annak: hogy ő szerezte fegyverrel e hont, ez azon erkölcsi meggyőződés volt, hogy e hazának magyarnak kell maradni, mint az volt, amidőn Európában legelőször megjelent. Mert Szt.-István mint magyar államot vezette be azt az euró-

pai nemzetek közé, az ő, illetőleg Árpád véreből nyerte az ország királyait és később akiket választott, magyar királyoknak neveztek. Nem volt idő, amelyben Magyarország Európa térképéről eltűnt, vagy ezen nevet elvesztette volna. Az államot a magyar teremtette és amidőn állami önállóságát megtámadtatva látta, ő volt az első, aki a küzdőterre lépett, vért feláldozván, hogy azt megvédhesse. Az országban lakó összes népegek melléje állottak és küzdöttek vele együtt s adtak hősokeket, kik a magyar hegemoniája, a magyar név alatt az egységes magyar állam zászlaja alatt harcoltak és meghaltak.

A magyar állam eredete tehát egy évezredre vezetendő vissza. Fejlődött, sokszor a viszontagságok által fejlődésében megakadályoztatott, de azon ideális szempont, hogy állami individualitását és ennek magyar jellegét fentarthassa, mint arany fonál szövődött át ezeréves küzdelmeiben. Voltak idők, amelyekben megsemmisülve lenni látszott. Sajó, Mohács, a török uralom végveszéllyel fenyegették, de a nemzet mint a phönix, hamvaiból mindannyiszor feltámadt.

Nem adta fel ezen individualitását még akkor sem, amidőn annyi balszerencse, annyi belviszály által meggyengítve, politikai szükségéből magasabb állami raison által indítatva és azon meggyőződéstől vezettetve, hogy egymaga nem állhat ellen a barbár néptengernek, mely egész Európát a Fekete tengertől az Oceánig elnyeléssel fenyegette, a szomszéd Ausztriához csatlakozott, és ugyan egy fejedelem alatt, elválaszthatatlanul és osztatlanul: de a Szt.-István koronája alá csatolt részekkel együtt saját külön állását biztosította.

Azóta nem ugyan abszolút függetlenséggel, amit már magának a szövetségnek fogalma is kizár, — de mint egy európai nagyhatalomnak egyenjogu és nemzeti individualitását minden alkalommal hangsúlyozó tagja, mintegy önnálló nemzetnek minden attributumaival bíró állam, áll ma Európa színe előtt.

A mi tehát a magyar történelem lapjain arany betűkkel van felírva, a mi egy hosszú munkában, áldozatokban, szenvedésekben és — nincs mit tagadnunk — hibákban, de dicsőségben is gazdag multnak gyümölcse, ami őseinknek drága hagyománya, amit sem a pragmática sanctio, sem az 1867-iki kiegyezés nem semmisített meg, sőt inkább ezekben bírja ma is, midőn ugyanazon veszélyek, csak más formában fenyegetnek bennünket, legerősebb garantiáját: az a magyar állam egysége.

Ezen állami egység, melynek eszménye Magyarország összes népeinek egész multját betölti, mely közös áldozatok, közös dicsőség által fenntartva és annyi közös emlék által megszentelve lett, ezen ideál, melyet nem bírt lerontani a hatalom időnkénti tulkapása, nem a reménytelenség sulya alatt siró hazafiúi fájdalom, ezen állami egység képezi Magyarország összes népeinek elválaszthatatlan, osztatlan örökségét. Ez képezte politikai multunknak alapját, minden törekvéseinknek czélját, minden reményünk-

nek és hazaszeretetünknek foglalatját, melyről ha a nemzet egyetlenegyszer lemondott volna, menthetetlenül elveszett volna.

S ezen egységes nemzet, mely születésében, növekedésében, magán és közéletében, törvényhozásában, jogszolgáltatásában magyar volt, ezen egységes nemzet, mely mint állam egy gondolataiban, érzelmeiben és tetteiben nemes, felséges király bölcse és Isten áldotta uralkodása alatt él, ez a nemzet ma is magyar és a haza, melyet miénknek nevezünk, magyar.

Ez a haza a miénk!

Ezer év nem bírta tőlünk elvenni; s bizunk a jó Istenben, hogy nem fogják elvenni azon törekvések sem, melyek a nemzeti egység szétbontására irányulnak, hogy nem fogják tőlünk elvenni a vallás és haza nélküli azon századvégi eszmék sem, melyek egy ideális emberiség káprázataival becsempészik magukat társadalmunkba és politikai életünkbe, eszmék, melyek mellett megmarad az ember, de elvész a hazafi. Syreni hangok ezek, melyek rontanak, nem fegyverrel, hanem eszmékkel, melyek lerontanak vallást, erkölcsöt, hazaszeretetet; pedig ezek képezik az egyedüli védpaizsot a nemzeti sülyedés ellen. Törültsenek el ez érzelmek és meg fog semmisülni a nemzet.

E haza a miénk! de őseinké is, kik számon kérik tőlünk a drága örökséget. A sirok, melyekben nyugszanak, nem némák. A hamvaknak is van szavuk. Őseinknek hagyománya nagy kincs, ez képezi gyökerét azon terebélyes fának, melyet Szt.-István, Szt.-László, annyi dicső királyaink és buzgó őseink ápoltak, melynek árnyékában ma mi, egykor pedig utódaink, fognak megpihenni. Ha e fának gyökere kiszárad, utána indul az egész fa.

És hogy e haza ma is a miénk, Uraim! ismét oda mutatok a nagy fenntartóra: az Istenre! ki a legszentebb érzelmeket, amelyekkel a magyart megajándékozta: a vallásosságot, az erkölcsök nemességét s tisztaságát, a szabadságot és a hazaszeretetet felhasználta arra, hogy itt e helyen, ez áldott országban, egy szabad állam létesüljön s fennálljon tanuságául annak: hogy csak is ezeknek ereje, ezeknek hatalma tarthatja fel törhetetlenül a népeket és a nemzeteket; valamint fenntartotta nemzetünket ezer évig.

Élni fogunk, mert a jó Isten is úgy akarja. Van alkotmányunk! Népünk vallásos és szereti hazáját, nem haltak ki még azon erények, melyek multunkat oly dicsővé tették. A nagy Isten adott nemzetünknek egy fennkölt lelkű, aranyszívű királyt, ki ma a nemzettel egy, vele együtt érez és ünnepel. Dicsőfény környezi őt, melylyel ritka fejedelem dicsekedhetik, népeinek szeretete, mely őszinte; hűség, mely történelmi, odaadás, mely egy büszke nemzetnek legszebb ajándéka. *Élni fogunk!*

Az elmondottak után indítványozom, mondja ki a vármegye törvényhatósági bizottsága, miszerint a magyar állam ezer éves fennállásának emlékére a legbensőbb hálával az isteni Gondviselés iránt és bizalommal a jövő iránt lelkes örömmel igtatja jegyzőkönyvébe.

A beszédet hosszas éljenzés, taps követte.

Elnöklő főispán átadta a szót Tisza Istvánnak, aki a következő beszédet mondotta:

Tek. közgyűlés!

Az öröm és hála érzelmei nyilatkoznak meg az indítványban, ama remek beszédben, melylyel ő Emin. beszédét indokolta. Az öröm és hála kifejezése tolu az én ajkamra is. Hiszen ha végig gondolunk e nemzet ezredéves történetén, mit tehetünk egyebet, minthogy hálalatt lélekkel boruljunk le az isteni gondviselés és őseink szent emléke előtt. Egy maroknyi nép települt le ezer évvel ezelőt a Kárpátok tövében. Csekély epizódnak látszik, az a népvándorlás nagy rázkódtatásai között. Hiszen jöttek népek, nagyobbak, erősebbek, jöttek és eltűntek. És mégis mit látunk tek. közgyűlés?

E maroknyi nép nem tűnik el, hazát alapít, államot alkot és századokon át védi Európa kulturáját, a mindenkor elsepréssel fenyegető török ellen.

E harcban kimerülni látszik a magyar, hisz csak a közelmultban, — mert mi egy nemzet életében 60—70 év — a végkimerülés tüneteit vélik felfedezni éppen azok, kik a legéberebb szeretettel örködnek betegségük körül. De a legjobbak e kínzó aggodalma alaptalannak bizonyult, új eszmék termékenyítő hatása alatt, új életre ébred nemzetünk s az ezredév küszöbét, mint erőtlőt, önérettől tettvágytól duzzadó fiatal nemzet lépte át. S ha e csodás jelenség okait kutatjuk, a nemzet nagy tulajdonaiban találhatjuk fel azokat. Szébben, ékebben jellemezte ő Emin. e tulajdonságokat, semhogy az én gyenge szavammal az általa mondottakat kiegészíteni tudhatnám.

Csak egy vonást legyen szabad e képbe beilleszteni, s ez a magyar nemzet azon tulajdona, hogy, míg egyfelől betudta fogadni a fejlettebb nyugati műveltség új eszméit, saját egyéniségéhez, saját czéljai és viszonyaihoz idomította át azokat.

Legjellemzőbb az egyéni vonások között az erős nemzeti érzület, a kifejlett közjogi érzés, mely a nemzet egysége, a nemzet ereje szempontjából indul ki s szervez minden intézményt.

A keresztyénséggel együtt átveszi nemzetünk a ker. germán állam intézményeit; de mig azokat nyugaton, a nemzet és állam romboló fedudalizmus szelleme hatja át, mely a nemzeti egység szétszakítására s azon zsarnokok uralomrajutására vezet, addig a magyar nemzet, az egységes szabad nemzeti állam felé fejleszti intézményeit. Kell-e erre megkapóbb példa, mint éppen a vármegye. Szt.-István várispánságait a Carolingok grófságok mintájára állítja fel, de mig e grófságokból hübéri tulajdon válik, melyet az államfóvel mindinkább hübéri kapocs köt össze, mig a grófság lakossága mint teljesebb szolgaságba kerül annak urával szemben, addig a magyar vármegye tisztán tartja meg közjogi közhatalmági jellemét s századról századra erőteljesebben fejlődő önkormányzati hitévé válik.

És itt nem fojthatok el egy megjegyzést, mely talán mindnyájunk ajkára tolu.

A vármegye fejlődésének forduló pontjára jutott.

Az állami és társadalmi viszonyok változása, a hű szolgálat természetének, feladatainak átalakulása, mélyreható reform elé állítja a vármegyét.

Hajtsák végre e reformot, de hiven őseink tradícióihoz, tanuljanak a nyugadtól, de ne másolják azt. Legyen e reform a mi egyéni sajátosságunk, a mi viszonyaink, a mi szükségleteink szükséglete; legyen az minden izében magyar s maradjon a vármegye változott formák között, ami eddig volt, életerős szerve az önkormányzatnak, a magyar állam, a magyar nemzet életének. (Éljen.)

Menjünk tovább t. közgyűlés! Ha van valami, mi a magyar nemzet jogalkotó képességét, közjogi egyéniségét, a maga egész eredetiségében juttatja kifejezésre, ugy ez a magyar királyság, a magyar szent korona intézménye. Soha egy nemzet közjogi egyénisége erőteljesebben, szébben, költőiebben nem nyilvánult, mint ezekben. A királyság eszméjét nyugatról veszi át, a Szent koronát Róma ajándéka gyanánt kapja nemzetünk, de mindkettőt tösgyökeres nemzeti intézménnyé alakítja át. A szent korona a magyar nemzet és állami egységének, épségének, hatalmának jelképe.

Az állam minden szabad polgára tagja a Szent Koronának.

A korona fénye mindnyájunk fénye, dicsősége mindnyájunk dicsősége, ereje, hatalma az egész nemzeté. E koronát a magyar nemzet teszi királya felkent fejére. A magyar király hatalmának forrása: a magyar nemzet szabad akarata; e szabad nemzet jogaiban találja korlátait, önkéntes ragaszkodásában, fényének, erejének legbiztosabb zálogát.

E ragaszkodáshoz egy más nemzet loyaltása sem hasonlítható. Nem a hűbéri és theokratikus, szolgáló viszonyból veszi eredetét, büszkébb, önértesebb minden más nemzeténél: de rendíthetlenebb s a veszély perczében megbízhatóbb.

Igaz, hogy századok tapasztalatain okulva, királyválasztási jogát lekötötte s a trónöröklés rendjét törvényben szabályozta a nemzet: de ez a magyar királyság benső természetét nem változtatja meg. Annak alapját a törvény, a nemzet akarat képezi ma is; az szabja meg feltételeit.

S minden koronázás eskü alatt ujítja meg a szent frigyét, melyre nemzet és uralkodóház két század előtt léptek egymással. E szent frigy csak a házassággal hasonlítható össze. Nem pusztán szerződés, nem rideg érdekszövetség, mely változhatnék a viszonyok és érdekek mulékony változása szerint.

Az egész élet közössége az; kölesönös hűség kötelezettsége mellett jó és rossz időkre, melynek diadalmaskodnia kell, a változó idők minden megpróbáltatásai felett. És diadalmaskodott is t. közgyűlés. Diadalmaskodott még azon veszélyeken is, melyeket a benső meg hasonlítás, hordanak méhükben.

Ezen veszélyekből is kijutott a magyar nemzet.

Azon világtörténelmi processus, mely a hűbériség által szétrombolt nemzeteket, az abszolutizmus kényszere alatt kovácsolta ismét együvé, hazánkat sem hagyta érintetlenül.

A felettünk uralkodó dynasztia, mely vezérszerepet játszott Európában, az Európaszerte diadalmaskodó, korlátlan fejedelmi hatalom politikáját, hazánkban is próbálta érvényesíteni; itt azonban a magyar nemzet szabad intézményeiben és szabadság szeretetében legyőzhetetlen akadályokra talált. Százados nehéz harcok korszaka következett a nemzetre, és a nemzet és király törekvései, céljai, politikája között, mélyreható ellentét mutatkozott. E harcokat is diadallal élte át nemzetünk s a sok keserű szenvedés is, a magyar nemzet szabadság szeretetét megtörni nem tudták és királyaihoz való hűségét megingatni képesek nem voltak.

Karddal az egyik, corpus jurissal a másik kezében küzdött nemzetünk, a törvényes állapot helyreállítása volt célja, a szenvedések, a küzdelmek s a győzelem mámorító pillanatában is. Voltak idők, midőn az elszakadás s egy nemzeti dynasztia megalapítása könnyen kivihetőnek mutatkozott, a nemzet mindig ellentállott e kísértésnek, és soha a magyar nemzet, nagyobbban, nemesebben és bölcsébben nem mutatta magát, mint történelmünk e válságos pillanataiban. Bölcsébben sem t. közgyűlés! Mert ha mi egy jobb kor szerencsés gyermekei hálás kegyelettel lelkünkben s a történelem nyugodt ítéletével eszünkben gondolunk vissza ez időkre, úgy el kell ismernünk azt, hogy apáink e törhetlen jog tisztelete Lengyelország sorsától menté meg nemzetünket.

Egy boldogabb kor szerencsés gyermekei vagyunk t. közgyűlés.

Apáink vére nem folyt hiába, szenvedéseik megtermették gyümölcseiket.

Trón és nemzet között nem csupán a béke, az összhang állott helyre, s az ezredév ünnepejét nemzetünk nagy királyával együtt érezve üli meg. Ez összhang egy jobb, szebb jövő záloga, mert hiszen, nézzünk végig a történelmen, annak legfényesebb lapjai azok, melyekre nemzet és király benső egyetértése van felírva.

Legfényesebbek azok nemcsak a nemzetre, de a dynasztiára nézve is. Uralkodott és uralkodik számos nép felett, rendelkezett és rendelkezik derék hadsereggel, de soha a reá zúduló veszélyekkel oly büszkén nem harcolhatott, mint midőn a magyar nemzet egész erejében, egész lelkesülésében találta támaszát.

Ez összhang megvan ma és minden előfeltétel meg van arra, hogy rendíthetetlenül fön-

álljon a jövőben. Ezt kell ápolnia mindenkinek, kinek trón és haza szívén fekszik.

Trón és haza ellen vét az, ki léha könnyelműséggel az ellentétet vagy annak látszatát idézi fel.

Nehéz munka vár reánk a jövő ezredévben. A népek sorsát intéző Gondviselés hű maradt önmagához: nagy és nehéz feladat elé állítja most is a magyart. Ott állunk most is a világesemények központján; egy forrongó világrész ellentétes áramlatai, szenvedélyei között. Elementáris erővel törhetnek reánk azok bármely pillanatban. Előbb vagy utóbb ütni fog a népek harcának borzalmas órája, élet és halál kérdése elé állítva a magyar nemzetet. Jaj nekünk, ha készületlenül talál!

Igaz, a béke áldásait élvezve lépünk át az új ezredévbe. Ne fecséreljük el meddő küzdelmekre ez áldott korszakot.

Használjuk azt fel jól; fejlesszük, szervezzük, egyesítsük a nemzet anyagi, szellemi és erkölcsi erejét, hogy ha majd a megpróbáltatás pillanata be áll, a sors hullámai egy erős, egységes nemzetet találjanak magukkal szemben.

Ha így járunk el, elbizakodottság és esüggedés nélkül nézhetünk a jövőbe.

Nemzetünk e nagy évfordulóját pedig üljük meg, nemzetünk nagy multjához méltó emelkedett és komoly hangulatban; a hála és magunkba szállás érzelmek között. Az ünnepek lármája elhangzik, fénye elenyészik, de vigyünk azokból az erős elhatározást lelkünkben, hogy a mindennapi élet kisebb-nagyobb gondjai, megpróbáltatásai között hiven fogjuk teljesíteni kötelességeinket. Ez érzelmeket fejezi ki az az indítvány, melyet én is elfogadásra ajánlok. (Lelkes éljenés.)

A beszédet több ízben helyeslés, éljenés szakította meg s végül általános tetszés kísérte, s a bibornok indítványának elfogadását éljenés közt hirdette ki a főispán.

S z á s z Ágoston bizottsági tag állott fel szólásra. Indítványozta, hogy úgy dr. Schlauch Lőrincz bibornok, mint T i s z a István remek beszédeit jegyzőkönyvében örökítse meg a vármegye s kinyomtatva, az összes bizottsági tagoknak küldessék meg.

Az indítványt Bernáth István azon pótlásával fogadták el, hogy a kinyomtatott beszédek az összes községeknek is megküldessenek.

Végül elnöklő főispán éltette a királyt s a diszgyűlést berekesztette.

A diszgyűlésen voltak láthatók először azok a csatlósok, akik a június 8-iki hódoló felvonuláskor a megye bandériumának lovait vezetni fogják. A közgyűlési teremben az elnöki szék háta mögött az egyik csatlós tartotta azon selem lobogót, melyet a biharmegyei nők, báró Gerliczy Félixné kezdeményezésére, a nőgyűlés alakulásakor ajándékoztak a vármegyének. Egy másik csatlós pedig a biharmegyei szabadcsapatok azon kis zöld zászlóját lobogtatta, melyet Tyll József, derekára kötve mentett meg.

Diszebéd a Püspökfürdőben.

Nagyvárad biboros püspöke, dr. Schlauch Lőrincz ma az ezredév ünnep alkalmából vendégül látta asztalánál a Püspökfürdőben Biharmegye és Nagyvárad előkelőségeit.

A vendégek egyrésze fogatokon, legtöbbje azonban a Nagyváradról déli 1 óra 15 perczkor induló különvonaton indult ki a fürdőbe. A különvonattal egyenlő pillanatban érkezett meg négyes fogatán a fürdőbe a biboros püspök is.

Jelen voltak a diszebédén.

Asztalfőn ült dr. Schlauch Lőrincz bibornok püspök 6 Eminenciája, jobb oldalt dr. Beöthy László főispán, balról Tisza Kálmán, szemben dr. Nogáll János felszentelt püspök, Szunyogh Péter alispán, Sal Ferencz kir. tanácsos polgármester.

Ott voltak még: Pokorny Herman altábornagy, gróf Csáky, gróf Bethlen, Ritoók Zsigmond, gróf

Stubenberg, Winterhalter Antal, Remiz Alfréd, gr. Seilern, Urbán, báró Stipszicz, Goldis János, Ercsey Géza, János, Papp János, Zajnay János, Konja, Tisza István, Medvigy, Virányi, Balázsházi Bertalan, Beöthy Algernon, Dobosfy, Tóth Dezső, Elek Gusztáv, des Echerolles Kruspér Károly, Bozók Alajos, Szunyogh Szabolcs, Markovits Antal, Rigó Lajos, Gyalokay Lajos, Radnay Farkas, Baranyi Ödön, Palotay László, Schlauch Nándor, Markovits Kálmán, Lovassy Ferencz, Philipp, Gyöngyössi, Beöthy Atila, Vidovich György, Szász Ágoston, Szunyogh Lóránd, Pékánovits, dr. Popovics György, Morvay Tihámér, Gálbory Sámuel, Lovassy Andor, Sipos Orbán, Gosztonyi, Kotauschek, Grosz Albert, Jelenesik, Sipos Árpád, Vémus, Nadányi Jenő, Korda Andor, Nyisztor, Bernáth István, Leszkay, Reinle, Bláscke, Hlatky Endre, Bartha Lajos, Örléy Kálmán, ifj. Tisza Kálmán, ifj. Tisza Lajos, Miskolezy Barnabás, Király Viktor, Kotunovich Sándor, Korda Kálmán, Steinbach Ervin, Rednik, Papp Miklós, Jankovich, Klobusiczky, Rupp, Platty, Bereczky Géza, Hoványi Géza, Nagy Márton, dr. Frater Imre, T. Thury, Kunyhóssy János, dr. Baróthy Ákos, Nátafalussy Kornél, Laasch, Rádl Ödön, Harmathy, Denes János, Hegyessy Márton, Papp János, Beöthy Pál, Busch Dávid, dr. Balogh Elek, Gyurkovits Vincze, Füredy, Ember, Markovits Károly, Schandru, Osterlamm, dr. Konrád Márk; dr. Miskolezy Imre, ifj. Miskolezy, Bölönyi Gy., Frank Endre, Ertsey Dezső, Hartmann J., Frater Kálmán, Darvasy, Schmidt, Szabó József, Faliczky Viktor, Kenéz, Fráter Béla, Mezey Mihály, Dobozy Kálmán, Ragányi János, Zathureczky Albert, Hranitzky, Tóth Márton, Winkler Lajos, Schöpflin, Rácz Mihály, Bulovszky József, Nogely István, Gyurkovits Kornél, Flatt Károly, Beliczay Sándor, Bozók Béla, Bérczy, Beliczay Elek, Lakatos Imre, Klobusiczky Béla, Erdélyi, Szilágyi Ferencz, Rezey Silvius, Olasz Gyula, Kucsosovszky Lajos, Ferdényi Kálmán, Mallász, Szalmáry Király Andor, Középegy, Böszörményi Géza, Dús László, Baranyi Emil, Miskolezy Árpád, Éder Géza, Baranovits, Szabó László, Láng József, Krüger Viktor, Mártonffy Bogdán, Noszlopy, Szedlacssek Cziffra Gerő, Aggházy, Vellyatszky, dr. Hoványi Gyula, Weiterschütz, Gécy Lajos, dr. Gram Károly, Lestyán Adorján, Földesy Károly, Rigó Ferencz, Széchenyi Jenő, Czvek Kálmán, Laurán Ágoston, Szetkov, Telegdi, Szahlander, Tóth Imre, Kékuss István, Wallner, Hirschmann, Schwarcz Jakab, Somossy, Csapó Dezső, Dienes Lajos, Erdélyi Gyula, Baranyi Adolf, Fassie, Brunswick, Kovács Béla, dr. Karsch Lollion, Gram Szilveszter, Gabrielly, Jancsó Dezső, Schnetzer, Tóth János, Jerzsák Zsigmond. Frater Andor, Baranyi András, Kledorfer Lambert, Beliczay Elek, ifj. Racsek, Csobánczy, Hanzély, Rimanóczy Kálmán, Rees, dr. Wimmer Julián, Sternthal Adolf, Csanády, Keszthely Zoltán, ifj. Nadányi Miklós, Tardy, Meskó Boldizsár, Kerekes Gyula, Andriská, Balogh Lajos, Surányi, dr. Vucskics Gyula, Juricskay, Bügler János, Mayer Antal, dr. Székely István, Horváth E., Kornstein Emil, Paksy Albert, Geiringer, Szikszay Lajos, Lakatos Ede, Lovas Sándor, Penkert, Szunyogh Zsigmond, Jezerniczky Dénes, Körössy Sándor, Baranyi Menyhért, Szuchanek A., Baranyi Zsigmond, Ercsey Kálmán, Lovász Sándor. Márton István, dr. Karácsonyi János, Kacsvinszky, Batogh K., Végh József, Lázár Zoltán, Tóth Mihály, Alacs Károly, Gerő Ármán, Kačzián Károly, Torma Lajos, Nemeskey Andor, Gyalokay János, Kugler Albert, Stark Gyula, Györy Géza, Csathó László, Gyémánt, dr. Brán Felicián, Kovács András, dr. Filkor, Milibák, Peiser, Döseffly, Ujházy, Balogh Elemér, Steiner, Hoffmann Henrik, Beczkay, dr. Szirmay, Körffy, Gutman József, Nemes J., Kenyeres, Fenyér, Tölczel, Kersch Ferencz, Ertsey Zsigmond, Rezman Márton.

A menu a következő volt;

Király leves.

Hal.

Orsovai gereben tok, mayonnaise és tartar mártással.

Hus.

Párolt bélszín, új burgonyával.

Domborodott máj szarvas gombával.

Sültek.

Idei liba és jércze.

Saláták.

Uborka és fejes saláta.

Befőtt.

Vegyes gyümölcs.

Tészták.

- Millenniumi torták.
- Fagyos.
- Különböző krémek.
- Csecse-becse harapdák.
- Hazai sajtok.
- Mocca kávé.

Ebéd alatt a 37. ezred zenekarával felváltva Dufa bandája játszott.

A katonazene a következő számokat adta elő:

1. Wagner R.: »Trombitások felvonulása« a tizenhatodik században, »Nürnbergi mesterdalnokok« cz. operából. 2. Strauss J.: »Trau, Schau, Wem,« keringő az »Erdőmester«-ből. 3. Weber C. M.: »Nyitány,« az »Oberon« cz. operából. 4. Meyerbeer: »Fantasie,« a »Hugenották« cz. operából. 5. Mascagni P.: »Előjáték és Siciliana,« a »Paraszt becsület«-ből. 6. Leoncavallo R.: »Fantasie,« a »Bajazet«-ből. 7. Rosenkranz: »Hazai hangok,« magyar egyveleg. 8. Ziehrer: »Vinea,« Calopp.

Az első felköszöntőt, amelyet a vendégek állva hallgattak végig, dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspök mondta a királynak.

A bibornok püspök beszéde.

Nemzetünknek egyik kiváló jellemvonása az, hogy kegyelettel egyesít két érzelmét, tudniillik a király iránti hűséget és hazájának szeretetét. E két érzelmek lelkében és szívében századokon át elválaszthatatlan volt — ma is az.

És noha ebben mély politikai érzék is rejlik, még is ma, amidőn az emlékek egész özöne borul lelkünkre ez majdnem egészen háttérbe lép.

A nemzet ma nem húz választó vonalat az államhatalom hordnoka és a népnek atyja közt. Előtte a szeretett király áll, kit ma ősi hűséggel és szeretettel körül fog annál inkább, mert meg van győződve, hogy fennállásának és boldogságának kulcsa a király és nemzet közti szoros kapocsban fekszik, valamint feküdt mindig.

Engedjék meg, hogy én is kerülvén minden politikai vonatkozást egyedül a nemzet atyja és elválaszthatatlanul a nemzet anyjára felséges Királyunkra, felséges Királyasszonyunkra emeljem poharamat.

Uralkodjék ott boldogság a honnan ezreket boldogító szavak és tettek fakadnak, — legyen bensőség és öröm ott a hol annyi fájdalom sujtott nemes sziveket, — legyen áldás ott, a honnan annyi áldás árad e hazának gyermekeire.

Felséges Urunkat és Királyunkat, felséges Királyasszonyunkat a Mindenható Isten tartsa és éltesse.

Éljenek (Hosszan tartó lelkes éljenzés.)

Nagy meglepetést keltett, hogy a bibornok-püspök beszédébe minduntalan beledörögtek az ünnep emelésére kirendelt tűzér-üteg ágyui.

A beszéd óriási hatást keltett. Perczekig éljenezett a hallgatóság, mely a beszéd után következő »Szózatot« is állva hallgatta végig.

A zajongás csak akkor csendesedett, amikor Tiszta Kálmán állott fel szólásra. Egyszerű, keserűen szavakban méltatta ő emenciájának, a bibornok-püspöknek azon érdemeit, amelyeket főként akkor szerzett, midőn megjelölte azokat a köteleességeket, amelyeket az eszmék harcában az ellenfeleknek meg kell tartani.

A felköszöntőt szintén óriási, szünni nem akaró éljenzés követte.

Az ebéd ezután vidám hangulatban folyt le egészen öt óráig, mikor is a vendégek oszladozni kezdtek.

A vendégek egyrésze félhat órakor jött vissza a városba egy különvonattal, jó része azonban künmaradt a furdóban, ahova különben a délután folyamán igen sokan rándultak ki.

TÁJÉKOZTATO.

- Május
- 13. A biharmegyei tankerületi tanító-tanítótársaság közgyűlése a megyeház nagytermében d. e. 10 órakor.
  - 14. Nagyvárad város közgyűlése.
  - 15. A biharmegyei természettudományi orvos-gyógyászati egyesület közgyűlése.
  - 16. A főreáliskola önképző körének estélye a »Zöldfa« szállodában.
  - 16. A kereskedelmi akadémia majálisa a Püspök furdóban.
  - 17. A v.-velencei Népkör közgyűlése.
  - 21. Rendkívüli megyegyűlés d. e. 9-kor.
  - 27. Végtárgyalás a Pável tüntetés ügyében.
  - 31. Az ezredéves évforduló ünneplése a nagyváradai jogakadémián.
- Junius
- 8. Koronázási évforduló.
  - 8. A koronázási évforduló és törvényhatósági bandériumok felvonulása.

UJDONSÁGOK.

* **A korona kitétele.** Junius 5-én a koronát a budavári Mátyás-templomban közszemlére teszik s három napig ott is marad. A szentély közepén magas asztalkát állítanak s aranybrokát vánkoston ezen helyezik el a koronát. A szentélyt elzárják, a közönség csak a szentély kis korlátjáig mehet. A korona mellett a koronaörség állit föl dísz öröket. Éjszaka a koronát a sekrestyében zárják el. Az ajtókat este bezárják s lepecsételik. A kulcsok Bogisich Mihály prépost budavári esperes-plébánosnál lesznek. Az ajtókat a koronaörök pecsételik le s reggel ezek előtt nyitják ki. A templom körül éjjelre a közös hadsereg és a honvédség felváltva erős őrséget állit föl. Junius 5-étől 8-áig minden délben karénekeket énekelnek a templomban. Este 8 órakor pedig a torony erkélyén a cs. és kir. 86-ik gyalogezred zenekarának 12 tagja 6—6 régi magyar éneket játszik.

* **Locatelli Esztergomban.** Előkelő vendége volt minap Esztergom városának. Locatelli, a bécsi nuncziatura auditorja, a ki a millenniumi ünnepségen a nuncziaturát képviselte, most esütörtökön Esztergomban volt. Látogatást tett Boltizár József püspöknél és Helyey Samu kanonok, primási igazgatónál megtekintette a bazilikát s a délutáni gyorsvonattal Bécsbe utazott. Az illusztris vendég tiszteletére Boltizár püspök ebédet adott, melyre a primási aula tagjai voltak hivatalosak.

* **A karánsebesi zászló-ügy.** A Karánsebesen péntek este lejátszódott botrányról újabb részleteket jelentenek, amelyek szerint kétségtelen, hogy nem a román papnövendékek égették el a nemzeti trikolorot. A merényletet alkalmassal Zsuku Péter szabólegény követte el, akit már letartóztattak. A lugosi csendőr szárnyparancsnokság folytatja a vizsgálatot, mely állítólag konstatálta, hogy a merénylet iparos legények csinyje. Karánsebesen félhivatalos jelentés szerint nagy megütközést keltett a zászlóégetése és már attól tartottak, hogy miatta bezárják a román papnövendék intézetét. A tegnapi tartott ezredéves ünnepélyek a félhivatalos tudósítóknak előbbi tudósításunkkal egybehangzó jelentése szerint nagy díszszel mentek végbe s még azok is kitűzték a magyar zászlót, akik másképpen nem tették volna ezt meg. Szóval a félhivatalos szerint az ultra oláhok szinte megszelidültek a zászlóégetés okozta felháborodás hatása alatt s iparkodnak demonstrálni, hogy nekik semmi részük sem volt a merényletben.

* **Az ezredéves évforduló ünneplése.** A püspöki kar rendelete szerint a róm. kath.

népiskolák folyó hó 17-én tartják a millenniumi ünnepélyt. Városunk iskoláiban már nagyban készülődnek erre a napra, s az előkészületekből ítélve szép is lesz az ünnepség mindenütt. Eddig még csak az újvárosi népiskola ünnepélyének programját állapították meg véglegesen s az a következő:

I. Hálaadó isten tisztelet 17-én (vasárnap) d. e. 9 órakor a Szent-László-templomban. A szent mise alatt a növendékek az énektanító előéneklése s orgonálása mellett éneklük egy hangon: 1. »Oh isten szent fölségedet« kezdetű ünnepi éneket. 2. Offertoriumra: »Nyujtsd ki mennyből oh szent anyánk kezdet« kezdetű ünnepi éneket. 3. Urfelmutatás után: »Imádunk szent ostya« kezdetű ünnepi éneket. **II. Iskolai ünnepély.** A Nagy-Körözs-utcán levő iskolában fél 11 órakor, 1. Ima. Karban az Ur imája, az angyali üdvözlés, oltaimad alá futunk. 2. Megnyitó fűdő Nemeskey Andor igazgató ur által. 3. Szózat. Éneklük az iskola növendékei, folytatását szavalja: Boczonyi Gyula, IV. oszt. t. 4. Magyarország ezer éves történelméről: A honfoglalástól napjainkig. Felolvassa Békési János, tanító. 5. Szent István, Költemény. Földváry J.-től; szavalja: Demján László, IV. oszt. t. 6. A látnok. Költemény. Kuthentől; szavalja: Óo László, IV. oszt. t. 7. Hunyady. Költemény. Czuczor Gergelytől; szavalja: Galló János, IV. oszt. t. 8. Alakok a magyar történelemből. Ember György tanító által. 9. Nemzeti induló. Éneklük a növendékek. 10. Ki volt nagyobb? Tóth Kálmántól; szavalja: Neumann György, IV. oszt. t. 11. Ezer év. Költemény, Inczedy L.-től; szavalja: Moess Gyula, IV. oszt. t. 12. Előre! Költemény. Tóth K.-től; szavalja: Strausz Károly, IV. oszt. t. 13. Térképnel Magyarország tulajdonságairól. Próza. Előadja: Andriška József, IV. oszt. t. 14. Mi a haza? Költemény. Majthényi Flórától; szavalja: Papp Gyula, IV. oszt. t. 15. Fogadalom a hazának. A tanulók nevében mondja: Moess Gyula IV. oszt. t. 16. Zárbeszéd. Tartja: fűdő Nemeskey Andor, iskolai igazgató ur. 17. Hymnus. Éneklük egyhangulag a tanulókkal a jelenlevők. 18. Ima. Mint megnyitáskor.

* **A nők magyar ruhában.** A magyar viselet mind jobban hódít az előkelő hölgyek körében. A nagyváradai jogász ifjuság május hó 27-én tartandó majálisára a résztvevő hölgyek egyrésze azt tervezi, hogy magyar ruhában, pártával, illetve főkötővel jelennek meg. Tervük szerint, bár a magyar ruha nem lenne kötelező, azt óhajtják, hogy minél több hölgy magyar ruhában venne részt a mulatságon, melynek érdekességét mindenesetre csak emelné a szép magyar viselet.

* **Öngyilkosjelölt asszonyka.** Másfél év óta él Varga Julcsa Hosszusikátor 315. számú házában Biró Ferencz biztosítási iroda szolgáival. A férfi és a 17 éves nő között egy idő óta azonban meghidegült a viszony. Az ember folyton szidja az asszonyt, úgy hogy már egészen elkeseredett. Tegnap délután ismét összepereltek, miközben Biró nagyon érzékenyen megsértette az asszonyt. Varga Julcsa elpanaszolta a baját a háziaknak azzal a szóval, hogy elemeszté magát. Nem akarták elhinni, a mit mondott, de azért vigyáztak rá. Varga Julcsa egy negyed-órára elment hazulról, s mikor visszajött egyszerre csak azt látják a házbeliek, hogy végig vágódik a szobában. Azonnal lementek hozzá és orvosért küldtek. Dr. Goldstein Sándornak azután ellenszerrel sikerült életre hozni az asszonykát, a ki vízben feloldott gyufaméreggel akart véget vetni életének. A rendőrség részéről Faludi Soma rendőrőrmester jelent meg a helyszínén és jegyzőkönyvet vett fel az esetről. Biró Ferencz megrémült mikor az esetet tudtára adták, az asszony meg arra kérte a rendőrőrmestert, hogy ne büntessék meg a kedvesét, hanem csak intsék meg.

* **Szekelyhid ünnepe.** Szekelyhid közönsége is méltóképpen, igen szépen ünnepelte meg Magyarország 1000 éves fennállásának emlékét. Szombat este 8 órától 9-ig az összes harangok zugása (mozsár ágyuzás) és zeneszó mellett az utcákat nagy néptömeg járta be. A gyönyörűen és kivétel nélkül kivilágított ablakok fényénél köszöntötték az új ezredévek vigíliáját. A harangozás megszünte után a polgári dalárda a kath. templom előtti téren elénekelte a Hymnuszt és a Szózatot. 9-én reggel fél 9-kor volt a hálaadó isteni tisztelet a kath. templomban, hol Szeben Gyula plébános tartott mise előtt

egy az ünnep méltóságához és magasztosságához méltó rövid de fennkölt szellemű hazafias beszédet, melyet a zsufozásig megtöltött templom népe, a hivatalok és testületek képviselőivel hallgattak végig. Mire előtt és után a polgári dalárda elénekelt a »Hymnust« és a »Szózatot« S a l a m o n József r. kath. kántor tanító vezetése mellett. A kath. templomból az ev. ref. templomba vonult a néptömeg, hol tiszteletes Szabó József ev. ref. lelkész tartott beszédet. Miután a dalárda itt is egy pár hazafias darabot elénekelt, az izraelita imaházban is hálaadó Istentisztelet tartatott, hol Dr. Hajos Emil ügyvéd mondott hazafias beszédet. Ezek után a piac közepén felállított emelvényre Magyar Miklós ügyvéd állott fel és mondott remek beszédet. Az ünnepélyt a polg. dalárda a »Szózat« és egy induló éneklésével fejezte be. Délután általános tavaszi mulatságra rándultak ki az Ér mellett elterülő »malomszögre.«

* **A Garasos hid bérlete.** A Garasos hid bérletére nézve, tudvalevőleg Fischer Hermann és neje évi 1550 frtot, Zách János pedig minden más ajánlat felett 50 frttal magasabb összeget ígért. A közgyűlés még nem határozott az ajánlat felett. Huszonnégy városi polgár, köztük több törvényhatósági tag, tegnap, kérvényt adott be a városhoz, a melyben kérik, hogy a polgárság és különösen a kereskedelem érdekében a Garasos hidat ne adja ki a város bérbe, hanem nyissa meg a szabad közlekedést a hidon.

* **Térzene.** A nagyváradi 37-ik gyalogezred zenekara ma délután hat és hét óra között térzenét ad a Széchényi-téren a kioszk előtt.

* **Beszűntetett kútfurások.** A Félix-fürdő ártézi-kutja arra ösztönzi a fürdő környékének birtokosait, hogy területükön furásokat eszközöljenek. Hátha sikerülne olyan kincsnek nevezhető víztömeget találni, mint a Félix-fürdő ártézi kutjának forrása. D é r y János és dr. Vári S z a b ó Béla hozzá is kezdtek az ártézi kutak fúrásához; a hatóságok azonban a Félix-fürdő érdekében beszüntették a furást s engedélyek kieszközlésére utasították a két birtokost.

* **A városligeti eperfatelepe.** Nagyvárad városa a Városliget területén 6 holdnyi területet bocsátott át az országos selyemtenyészési felügyelőségnek, hogy e helyen eperfa telepet rendezzen be. B e z e r é d j Pál orsz. selyemtenyészési felügyelő most megleghangu köszönő levelet küldött Nagyvárad városához. Kapcsolatosan megemlítjük, hogy az a hír terjedt el, sőt még a városi tanács körében is hitelre talált, hogy a 6 hold területet felszántották s valódi czéljától elvonva, hasznobérbe kiadták. Utánna jártunk a dolognak s azon felvilágosítást nyertük, hogy e híresztelés nem felel meg a valóságnak. Annyi tény, hogy a terület fel van szántva és bevettve czirokkal. Ennek a története pedig a következő. A fatuskókkal, gyökerekkel telt, soha nem szántott területet igen drágán akarták feltörni, hogy eperfa tenyésztésre alkalmas legyen. Egy gazda ember azonban hajlandó volt a területet ingyen felszántani, ha e nyáron ő használhatja a földet. Tehát hasznobér fizetéséről szó sincs, csupán azt érik el a terület bevetésével, hogy ingyen alkalmas terület fog a selyemtenyészési céljaira rendelkezésre állani.

* **Meglopott hivatalnok.** Rossz napra ébredt tegnap reggel Freiler Béla hivatalnok. Érthetetlen módon eltűnt a szobájából arany órája, továbbá pénztárczája, a melyben egy pár forint aprópénz és egy gyémántkőves gyűrűről szóló zálogcédula volt. Freiler azonnal bejelentette az esetet a rendőrségnél, hol már megindították a vizsgálatot a tolvaj kiderítése végett.

* **Zsidó földművesek Magyarországon.** A kézmű- és földművelési egyesület érdekes mozgalmat indított. Különböző zsidó árvaházakból 35 árva gyermeket nem az ipari szakra, hanem a paraszt földművelési foglalkozásra vett ki. Ez a 35 árva gyermek, mint a kézművesi foglalkozásnál felesleges, most zsidó földbirtokosokhoz és paraszt gazdákhöz kerül, ahol már

jelenlegi zsenge koruktól kezdve magyar paraszt gazdáknak és földművelő munkásoknak neveltetnek s a mennyiben neveltetésük költségeire az illető igényt tart, ezt az egyesület fizeti. Az egyesület így akar segíteni azon, hogy a zsidók közül a földművelésre nem igen adják magukat. Az egyesület reméli, hogy ilyenformán a zsidó árvák és lelenczek közül évek mulva egész zsidó vallásu magyar gazdaosztály fog előállni.

* **Bála halálraitelt javára.** Hogy minden csodabogár hazája Amerika, ahhoz már régóta hozzászólt a vén Európa. Am azért az új világ nem pihen meg babérjain és legfőbb törekvése, hogy az Oceánon innen ezentul is ámulatba ejtse az emberiséget. A legújabb szenzáció Ohio államban történt Clevelandban, amelynek egyik legnagyobb termében sajtáságos mulatságot rendeztek: bált egy Keleh nevű feleséggyilkos javára, akit július 23-ikán fognak felakasztani a columbusi fogházban. A mulatságot az elítelt rokonai és testvérei rendezték, s a tiszta jövedelemből a majdan kivégzendő atyafi hült tetemeit fogják tisztességesen eltemetni. Hatszáz öt dolláros jegyet adtak el s a multság nagyszerű volt. Mialatt pedig a párok a fényben ragyogó teremben vidáman mulatozának, az elítelt cellájának bus magányában a bitófát látta lelki szemével és borzadva gondolt a halálra.

* **Nem remélt szerencse.** Rövid pár nap előtt még Heintze Károly, a magyar osztálysorsjáték fő-elárusítójának felhívása, hogy február 5-től 8-ig megtartott húzás alkalmával a 20.000 koronát nyert sorsjegy tulajdonosa a nyeremény felvétele végett jelentkezék, eredménytelen volt. Végre e hó 3-án a hód-mező-vásárhelyi K. P. a fenti irodában bemutatta 29471. számú sorsjegyét és a 20.000 koronányi esinos összeget felvette. Nagy örömmel sietett a polgármesteri hivatalba, ahol a fővárosi szegényeknek 100 koronát és az árvalányok számára pedig, kik szerencseszámát húzták ki, 20 koronát tett le. Az osztály-sorsjáték igazgatósága közli velünk, hogy a húzás tartama alatt május 12—28-ig hivatalos napi-jegyzéket fog kibocsátani és azokat az összes budapesti és vidéki árusítóknak az érdekeltek számára, betekintés végett megküldi. Miután a főhúzás 17 napig tart, ezen berendezés által alkalma lesz a közönségnek nyertes sorsjegyét az elárusítónál egy még a szerencse-kerékben levő számért kieseríthetni és ily módon részesülhet még azon nagy esélyekben, melyeket a millenniumi kiállítás milliós sorsjátéka nyújt.

Lapunk egyes számai a következők betekben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-uteza,
 Sonnewirth-léle bazárban Fő-uteza,
 Kádár és Kiss cégénél Kishid-fő,
 Kántasi D, papírkereskedésében Uri-uteza,
 Pauker Dániel papírkereskedésében Kis-piacz,
 Retch Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-uteza,
 Mezey János fűszerkereskedésében Körös-uteza-
 Frankl Mari tőzsde és hírlapelárusító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiacz.
 M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-uteza.
 Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadtnak.

SZÍNHÁZ.

Goldstein Számi.

A recepcionális törvénynek nincs olyan nagy hatása a zsidóság népszerűsítésére, mint ennek az igen gyarló színműnek, amely valóságos csodája az irodalomnak. Mint dráma még eleminek is silány, de viszont van benne néhány mesteri kézzel megrajzolt alak, közönséges köztünk élő és többé kevésbé jószívű emberek, akiknek a viselt dolgai ugyan nem érdekel bennünket, — de tetszik az a mód, amelylyel a szerző bemutatja őket.

Goldstein Számi egy szeretetreméltó zsidó-gyerek, akinek teit szíve és üres zsebei vannak. Benne van a zsidó fajnak összes hibája, a végletekig menő takarékoskodás, a körülményekkel

minden áron való megalkuvás, stb. stb. s ezek ellenében igen jó szíve van. Igen elhasznált, drámai kellékekből összerótt meséje van a darabnak mely nem érdemli meg, hogy ismertessük. Van benne azonban egy csomó kitünő ötlet, szellemes dialogok, — s kitünő zenéjü kuplék. K o n t i József, a népszínház karmestere odairta ugyan a nevet mint zeneszerző, — de köztudomásu, hogy az egész Goldstein Számi-kuplé munkács vidéki zsidó nóta, — csak a szövege új, a zenéje régi.

De akár új, akár régi a Goldstein Számi muzsikája, — annyi bizonyos, hogy rendkívül kellemes, fülbemászó dallam, és igen alkalmas a humoros szöveghez.

Az előadás maga egyike a legjobbknak, amelyeket a társulat nálunk produkált. A kitünő ensembléből nem vált ki senki.

A czimszerepben Gy ö n g y i Izsó, Goldstein Számi első kreálója csakhamar országos hirre vergődött, s ezen a réven a Vigszínház tagja lett. Több, mint huszszor volt alkalmunk ott ebben a szerepben látni s így összehasonlítást tehetünk közte és Megyeri Goldstein Számi között.

M e g y e r i Goldstein Számi sokkal realisabb, mint Gyöngyi Izsó. Nem igyekszik alakját szeretetreméltóvá tenni, sőt olyan rettentő maszkot (respectively: o r r o t) produkált, hogy Goldstein Számijától szinte — megundorodott a közönség. Ennyire talán mégsem volna szabad tulozni. Kosztümje remek volt. A zsidó jargont csodálatos, hogy milyen precizen utánozta. Természetesen óriási hatást ért el, csaknem minden jelenetét megtapsolták s állandó derűtségben tartotta a közönséget. A harmadik felvonásbeli tánc-paródiájával megmutatta, hogy mint czirkusz vagy orfeumbeli artista is tudna hatást érni el.

S. Á l d o r Juliska (Virág Toncsi) ma először játszott drámai szerepet. Ha hangja nem volna, akkor is művészne lenne, — olyan szépen megjátszotta ezt a szerepet. Persze neki is tulon-tul sokat tapsoltak.

B a j u ó c z i Valéria (Nelli) azt hiszi, hogy igen jó naiva, ha a szerepét elhadarja. Nagyon csalódik, — ez még kevés ahhoz, hogy jó színésznő legyen, sőt még ahhoz is, hogy »művészne« legyen. A második felvonás nagy jelenete után Szalay Kornéllal — nem neki tapsoltak; hanem a kétségkívül igen szellemes szerzőnek.

Partnere, R ó z s a h e g y i Kálmán (Szalay Kornél) már sokkal több hatással és még több kedélyvel játszott. L e ö v e y Leó igen jó és éppen nem tulzott alakot csinált a gigerli Tavasz Aladárból. Az ő szerződötése is — ugy látszik — nyereség volt a társulatra nézve.

—ó—ó.

Hírek a színpadról. Ma megismétlik a tegnap oly rokonszenvesen fogadott »Goldstein Számi« mulattató bohózatot, még pedig tekintettel a bérlőkre, bérlet cserével, 13-ik számban, s így a páratlan bérlők is mielőbb mulathatnak a Munkácsi urfi kedves bohóságain. Csütörtökön általános közkívánatra szintén bérlet-cserével 12-ik páros bérletszámban lesz a vasárnap millenniumi diszeloadásul először adatott Álmos és Árpád teljes ünnepi programmal s így alkalom nyílik a városunkba bejövő idegeneknek is a fényes kiállítású előadásban gyönyörködhetni! P é n t e k e n kerül színre a B ő r e g é r, e bájos zenéjü operette, melyben először lép fel nálunk Forray (Freuter) Ferike, az igazgatóságnak e legutóbb szerződötetett, s szép reményekre jogosító ifju énekesnője.

Igazságszolgáltatás.

Törvényszéki tárgyalások. A nagyváradi kir. törvényszék ma Nagy József elnöklete alatt nyilvános ülést tart, melyen a következő ügyek kerülnek végtárgyalás alá.

Szotok Anna és társa közokirat hamisítás büntette.

Nincs Péter lopás büntette.

Rác Gergely emberölés vétsége.

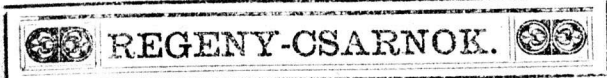
Matyák Mojsza sikkasztás vétsége.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1896. május 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8 ⁴⁵ regg., 2 ¹⁵ éjjel, személyvonat 11 ³⁰ d. e., 2 ²² d. u., 11 ⁰⁴ és 4 éjjel.	Budapest-Püspökladány felé gyorsvonat 7 ⁰⁰ este, 2 ¹⁵ éjjel, személyvonat 7 ³⁰ reggel, 3 ⁴² d. u., 1 ⁴⁸ éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ¹⁸ éjjel, vegyes- vonat 1 ²² d. u., szemé- lyv. 3 ⁵⁸ délután, 2 ⁰⁸ éjjel.	Kolozsvár felé gyorsvo- nat 2 ³⁰ éjjel, 8 ³⁵ regg. személyvonat 10 ⁴⁴ éjjel, 11 ¹⁷ d. e. vegyesvonat 8 reggel.
Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10 ²⁰ d. e., 4 ²⁵ d. u., vegyesvonat 7 ³⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felől vegyesvonat 8 ³⁰ r., sze- mélyvonat 9 ³² d. e., 5 ³⁰ d. u.
Belényes-Vaskóh felé ve- gyesvonat 4 ²⁵ reggel, 1 ⁴⁸ d. u.	Vaskóh - Belényes felől vegyesvonat 11 ⁰⁶ d. e., 9 ⁰⁹ este.
Érmihályfalva felé ve- gyesvonat 6 ⁵⁰ r., 4 ³⁵ d. u.	Érmihályfalva felől ve- gyesvonat 8 ²⁰ r., 9 ¹⁴ este,
Ósi-Kót-Gyoma felé sze- mélyvonat 7. r., vegyes- vonat 1 ⁰⁰ d. u.	Gyoma-Kót-Ósi felől ve- gyesvonat 10 ²⁵ d. e., személyvonat 8 este
Püspök- és Felix-für- dőbe 8 ³⁰ reggel, 4 ¹⁵ d. u., 7 ²⁰ este, 6 ⁴⁰ * reggel, 2 ⁰³ * d. u., 9 ¹⁹ * este.	Püspök- és Felix-fürd- ből 10 ¹⁰ d. e., 6 ²⁰ este, 8 ⁵⁵ este, 8 ¹⁸ * reggel 3 ³⁷ * d. u., 10 ³⁴ * este.

* A csillaggal jelöltek csak vásár- és ünnepnapokon közlekednek.

Tom és én.

Irtta: I. van Woude.

18

Ha megérkezett az esti posta, leülünk az asztalhoz, természetesen nem nagyon messze egymástól — Tom leveleivel és az újságokkal foglalkozik én pedig valami könyvvel vagy kézimunkával. Gyakran élénken fellebb a kandallóban égő fa tüze, a mely elől egy ernyő véd meg bennünket, de ez nem akadályozza meg, hogy ne lássuk a lángok nyaldosását a tükörben. Olyan büvös és kedélyes mindez. Élvezet e csinos környezet közepén ülni és Tom felé nézni, a míg fel nem tekint és tréfásan megszólít, miközben fehér fogai szőke bajusz alatt fénylenek.

»Boldog vagy? kérdezi néha halkán és aggodalmasan reám néz.

»Ó Tom.«

»De mindez még olyan új és ismeretlen előtted.«

»Nos, ha régi is lesz mindez előtted, akkorára már annyira hozzászokom, hogy nélküle nem élhetek.«

Ilyen és hasonló módon nyugtatom meg nevetve. De titokban gyakran kérdezem magamtól, hogy mindig megelégedett lesz-e ő, a ki mindenféle változatossághoz és szórakozáshoz szokott; de még sohasem vettem észre, hogy elégedetlen volna. Azt hiszem azon emberekhez tartozik, a kiknek derűltége mintegy kiapadhatatlan forrását saját belsőjükből folyik; ellenben az én boldogságomat környezetem idézi elő.

Csendesen telik el életem; egyik nap olyan, mint a másik. Gyakran látogatást teszünk Lindenhofban, a mi sokkal kedvesebb, mert gondolán megyünk oda. A kis öbölben van a gondola, a melyet Tom nekem készített, mert a csolnaknak imbolygása nem kellemes. Tom természetesen velem utazik, mert nagyon szereti a sportot a vizen. Láttam milyen könnyen hajtja a gondolat a tóban és vizen és azért nem nyugodtan, a míg engem is ki nem vitt a folyóra.

Ez egészen más valami, mint a milyen árunk a kastély körül! Eltekintve a nagy folyamtól, folyton váltakoznak a hajók és gőzcsők úgy, hogy az embernek vigyázni kell. Ezért Tom nem is engedte meg, hogy én tartsam a kormányt, hanem Jakabnak adta át.

Jakab egyike a háromnak, a kikkel meg kell osztanom Tom szívét. A másik kettő Árt és Pandur.

Pandur egy nagy, nyulánk, selyemszörű, okos vadászkutya, nagy fekete és fehér foltok-

kal, hosszú fülekkel és bozontos farkkal. Árt Tomnak kedvencz lova, termete karsu, nemes, sörénye fényes, okos, nagy szemei pedig csak úgy villognak gyönyörű, kicsiny fejében. Gyakran reám néz, mintha ismerne és kiáltani akarná: »Itt vagyok én is még!«

Végül Jakab a kocsisunk, a ki mivel csak néhány évvel idősebb nála, Tomnak gyermekkori játszótársa volt. Mint kocsis nem tehetek kifogást Jakab ellen, de az éppenséggel nem tetszett nekem, hogy Tom utazásainkon őt mindig magával hozza. Ezért tanultam meg ily nagy igyekezettel evezni, és míg Tom meg nem mondta, hogy senkisésem tud jobban evezni, mint én és azóta egyedül tesszük meg utainkat a folyamon.

De borzasztó, hogy itten Waaldorfban olyan kevés a művelt közönség és az ember csak kiviszi a levegőre szép toilletjeit! Ugy félek attól, hogy idővel egészen »falusias« leszek. Ha a városi nők a folyón túl nem is öltözködnek a legújabb párizsi divat szerint, de a velük való érintkezés valószínűleg meg óv attól, hogy külsőmben meg ne változzak, mert ettől nagyon félek és ezért nagyon örülök, hogy Tom megismertetettkülönböző fiatal asszonyokkal. Csodálatos, mennyi ismerőse van és milyen keveset törődik mindezekkel.

Szeretném, ha minden nap két és öt óra között sétakocsizást tennék, de jöllehet, hogy ő hajlandó erre, mégis észreveszem, hogy kevés élvezetet talál ebben és szívével otthon marad.

Ilyenkor nagyon jókedvű. Milyen szívesen hallok reggel a verendalépcsőn felugorni, mindig két három fokot ugrik át. Nagy, fehér kerti kalap árnyékozza be csinos, okos arcát, hatalmas termetét világos ruha fűdi és a fűtől, virágoktól és nedves földtől különös illatot terjeszt.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A képviselőház ülése.

Budapest, május 12. (Saját tud. táv.)

A képviselőház ma délelőtt 10 órakor tartott ülésén választották meg a Ház alelnökeit, jegyzőit és háznagyát. Alelnökök lettek! Teleszky István (129 szó), Berzeviczy Albert (119 szó), jegyzők: Josipovich Géza, Perczel Béni, Eszterházy Kálmán gr., Schober Ernő, Molnár Gyula, Hévizy János, Lakatos Miklós és Vay István. Háznagy: Csávássy Béla. Ezután kisorsolták az osztályokat.

Holnap Horánszky interpellál a karánsebesi és belgrádi, Ugron a belgrádi zászlósértés ügyében, Sima pedig a rendőri brutalitások dolgában.

A királyné Bécsben.

Bécs, máj. 12. (Saját tud. táv.)

Őfelsége a királyné ma éjjel ide érkezett és csak néhány napig marad itt, mert Lichteneggbe utazik.

A sajtó pavillonjának megnyitása.

Budapest, május 12. (Saját tud. táv.)

Ma nyitották meg ünnepélyesen a sajtó pavillonját. Dániel Ernő miniszter beszédet mondott és átadta a pavillont a sajtó képviselőjének, kik közül számosan jelen voltak. Jelen voltak a megnyitáznál: Jókai Mór, Falk Miksa, Rákosi és a sajtó más előkelő képviselői.

A belgrádi zászlósértés.

Belgrád, május 12. (Saját tud. táv.)

Novakovic szerb miniszterelnök a zászlósértés ügyére vonatkozólag egyik jegyzékében a rendőrfőnöknek állásából való elmozdítását és a belügyminiszteri-umba osztályfőnökké való kinevezését lefokozásnak minősíti. Sándor szerb király és a Novakovic-s-kormány ezzel befejezettnek tekintik az ügyet.

Szász lakodalom a kiállítás falujában.

Budapest, május 12. (Saját tud. táv.)

A kiállítás falujában ma kezdődtek meg a népnünpélyek, a melyeknek sorozatát a szász lakodalom nyitotta meg. Szász ünnepi ruhában délelőtt 9 órakor vonultak be a kiállítás falujába szekereken. A házban megtörtént a formális megkérés és eljegyzés, innen pedig elindultak a lakodalomra. Ezután az Andrássy-uton végig a lipótvárosi bazilikáig vonultak s innen visszatértek. A lakomat a debreczeni csárdában tartották meg

Az osztálysorsjáték főhuzása.

Budapest, május 12. (Saját tud. táv.)

A millenáris osztály sorsjáték főhuzása ma vette kezdetét a közönség igen nagy érdeklődése mellett. Reggel 8 órakor a Redoute kis termében, a huzás színhelyén a bizottság következő alakult meg: Zarka Miklós min. tanácsos elnök; tagok: Benke Gyula a budapesti takarékpénztár és orsz. zálogkölcson-intézet vezérigazgatója, Engel Pál a kereskedelmi részvénytársaság igazgatója.

Dr. Veinmann Fülöp kir. közjegyző. A bizottság megalakulása után nyomban megkezdődött a huzás, mely a nevezett takarékpénztár néhány hivatalnokának segédkezése mellett Schwarz Margit, Lewikern Gizella, Csókás Ilona és Böhm Paulina »Erzsébet«-árvaházi leánykák által ejtetik meg. Délig a következő nagyobb nyeremények huzattak ki: 87.910 nyer 8000 koronát; 70064 — 8000 kor; 48411 — 6000 kor; 30183 — 2000 kor; 75216 — 2000 kor; 67898 — 1000 kor; 38319 — 1000 kor; 65217 — 1000 kor; 77221 — 1000 kor; 45460 — 1000 kor; 21075 — 1000 kor. A huzás f. hó 28-ig, az ünnep és vasárnapokat kivéve, naponta 8 órától délután 2 óráig fog folytatni. A délutáni huzáson nyert három száz ezer koronát a 33056, százezret a 68703 számú sorsjegy.

Közgazdaság.

Terménytőzsde.

Budapest, május 12.

B u z a tavaszra, bácskai	6.84
» tavaszra, északi	6.85
» szeptember-októberre, bácskai	0.—
» szept.-okt.-re északi	0.—
R o z s tavaszra, bácskai	0.—
R o z s tavaszra, északi	0.—
T e n g e r i június-júliusra, bácskai	0.—
» jun.-jul.-ra, északi	0.—
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.15
» aug.-szept.re, északi	10.25

Bécs, május 12.

B u z a tiszai	7.40—7.80
» bántási	7.20—7.70
» bácskai	7.25—7.55
» szokványáru őszre	7.11—7.13
B u z a szokványáru tavaszra	7.12—7.14
R o z s tiszavidéki	7.85—7.90
» szokványáru őszre	6.54—6.56
» szokványáru tavaszra	6.18—6.20
T e n g e r i magyar	5.70—6.00
Z a b, magyar kereskedelmi	4.45—4.85

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. május 12.

Magyar aranyjáradék 4%	122 25
Magyar koronajáradék	99.—
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	123 50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101 50
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	121 25
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	97 80
Italmérési jog megváltási kötvény	100 10
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyeresémi sorsjegy-kölcsön	138.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	138 75
Oszták járadék papírban	101.—
Oszták járadék ezüstben	101.—
Oszták járadék aranyban	122 50
Oszták korona járadék	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek	145 50
Osztrák magyar bankrészvény	948.—

Magyar hitelbank részvény	387.50
Osztrák hitelintézeti részvény	354.—
Osztrák-magyar államvasuti részvény	350.75
20 frankos arany (Napoleonkor)	9.53
Német birodalmi márka	58.90
London vista	120.85
Páris vista	47.77 1/2
20 márkás arany	11.78

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Szerdán, 1896. május 13-án

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével

m á s o d s z o r:

Goldstein Számi,

az új honpolgár.

Eredeti énekes bohózat 3 felvonásban. Irtá: Kövessy A.

Előkészületen:

Télen népszimű.	Bőregér operette.	Honty háza vigjáték.
-----------------	-------------------	----------------------

Felelős szerkesztő: SZABÓ LÁSZLÓ.

Legjobb

olvasmányok!

Igen alkalmas ajándékönyvek a kath. ifjúság számára.

Éppen most jelent meg:

„Lilionszálak“

diszes vászonkötésben 1 frt 50 kr.

Aldozatlángok.

Imádságos könyv. Ára egész vászonba kötve 60 kr.

Kempis Tamás Krisztus követése

kétféle kiadásban: a népies kiadás kötve 40 kr.; a Führich képeivel illusztrált szalonkiadás 4, 6 és 8 frtos példányokban.

Lelkiharcz ára 90 kr.

Boldogasszony követése

ára 1 frt 50 kr.

Keresztény vezérek

1 frt 50 kr.

Ligouri Szent-Alfonz

vezérekönyve.

1 frt 50 kr. — 2 frt.

Az Urangyala

füzve 1 frt, kötve 1 frt 50 kr.

A megrendelések szerzőhöz **Dr. No-gáll János** füz püspök vagy a

Szent-László könyvnyomdába

Nagyváradra czimzendők.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller Liniment. Capsici comp.

Ezen hírneves háziszor ellentállt az idő megpróbáltatásának, mert már több mint 25 év óta megbízható, fájdalomosillapító bedörzsölésként alkalmazzák köszvénynél, csúznál, tagszagatásnál és meghűléseknél és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltek. A valódi Horgony-Pain-Expeller gyártója Richter-féle Horgony-Pain-Expeller elnevezés alatt nem titkos szer, hanem igazi népszerű háziszor, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszer-tárban készletben van; főraktár: **Török József** gyógyszerésznél **Budapesten**. Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebbbértékű utántart van forgalomban. **Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony“ védjegy nélkül mint nem valódit utasítsa vissza.**

Richter F. Ad. és társa, céház, és kir. udvari szállítók, Rudolstadt (Thüringia).

Borszéki víz egyedüli főraktára Nagyvárad és Biharmegyére.

Megérkeztek

az összes friss töltésű ásvány és gyógyvizek, melyek közül Bihar-megye és Nagyvárad területére

ez évtől egyedül és kizárólagos főraktárt

birunk, a következők:

- Borszéki** borviz,
- Bfkszádi** égvényes konyhasós savanyu víz,
- Selters** originál víz,
- Vénus** égvényes savanyu víz.

Fontos: Miután az összes ásvány és gyógyviz készletünk

a városi tisztii főorvosi hivatal ellenörködése alatt áll,

raktárunkon folyton csak a legfrissebb töltésű vizek vannak, mivel a más évről visszamaradtak megsemmisítetnek, ugyanazért leg-melegebben ajánljuk a t. cz. vevő közönségnek szükségleteit raktá-runkból fedezni.

113 3-6

Kitünő tisztelettel

K Á D Á R és K I S S.

Bikszádi savanyuvíz egyedüli főraktára Nagyvárad és Biharmegyére.

Schutzmarke.

MARIACZELLI GYOMORCSEPPEK.

Készíti **BRADY KÁROLY**, „Az őrangyalhoz“ czimzett gyógyszer-tárában Kremsierben (Ausztria, Morvaország.)

Ezen kitünő gyógyhatással bíró cseppek, melyek nevezetesen **gyomor- és altesti bántalmak, gyomorgörcs** és **kolikánál** évek hosszú során át asználtattak úgy felnőtteknél mi t gyermekeknél, s melyek étvágyhiánynál oly hathatósaknak bizonyultak, ma-radandó hírnevére tettek szert, sőt még híres orvosok érdekeit is előmozdították.

A legtöbb betegség rontott gyomor és étvágyhiányból keletkezik, mely betegségtől — különösen az alatt felsoroltaktól — a cseppek használata szerencsésen megóv, ha csak belőlük háromszor naponta csupán egy kávéskanállal veszünk.

A máriaczei gyomorcseppek hatása a következő esetekben túlhalad minden más szert, különösen étvágyhiány, rosszszagú lehelet, gyomorgöngyöség, szelek, felbőfögés, kolika, gyomorkatharus, gyomorégés, aránytalan nyálkakepződés, sargaság, utálat és hányás, fofájás, ha a gyomortól ered, gyomorgörcs, székszorulás, eldugulás, a gyomor túlterhelése ételek és italok által, májlep- és vesebetegségeknek (aranyér).

Ezen cseppek több mint 200 év óta tapasztalást nyújtottak, hogy a legtöbb gyomor és altesti bántalmakat gyógyítják, sőt még hosszú több mint 100 éves életkorra segítettek.

Ambrosius pater, a ferencziek klastromának egy apátja Syriában a Carmel-hegyen volt feltalálója, miért őt egész Syriában és Palestinában csodálták, ki ott segített, a hol már segítség lehetetlen volt. Ő maga használván ezen cseppeket, 107 évet élt atyja és anyja pedig 110 évet. Ezen szert halála után egy rokonnak örökölte, pater Servien konstantinápolyi pap, ki ezt mint titkos szert kevésnek nyújtotta s csak később szintén egy rokonuk, ki az orvosi pályán Rómába volt, ismét megalkotta régi megérdemelt hírnevét.

Pater Gregor, főtisztelendő apát az athosi kolostorban 98 évet élt és egy másik apát ugyanezen kolostorban 102 évet. A muranói invalidus szállodában 1838-ban meghalt egy 100 éves tiszt, Kováts János, ki tényleg hosszú életét ezen cseppeknek köszönhette. Erzsébet hercegnő Innsbruckban, kit a legtöbb orvos gyógyíthatatlannak mondott, ezen cseppek használata által még sok évet élt.

Ezen tények mellett ezen cseppek eleinte csak kolostorokban, később kórházakban és Európa legtöbb városában mint megbecsülhetlen szer a legjobb sikereket mellett használtattak. Végül még megemlítendő, hogy ezen cseppek — melyek sok híres orvos által elismertettek — alkatrészei minden más orvosság vegyét nem képezik, hanem különféle szerencsésen megválasztott délszaki növények preparált nedvei, melyeket évente a Líbanon hegyén Kis-Ázsiában gyűjtenek és mindig friss állapotban Európába lesznek küldve.

A máriaczei cseppek gyöngéden oldólag hatnak, igen kellemes keserű ízűek, és reggel éh-gyomorral, továbbá ebéd előtt és este lefekvés előtt egy-egy kávéskanállal beveendő (gyermekeknek csak egy 1/2 mádrésnyit kell adni) és friss vízzel vagy vízzel leöntött borral leöblítendő. Bevétele folytonos használata által a fennb ídezett betegségek bármelyike 2-4 hét alatt teljesen megszűnik. Magától értetődik, hogy e mellett szigorú étrendet kell követni.

Használati utasítás. A máriaczei cseppek gyöngéden oldólag hatnak, igen kellemes keserű ízűek, és reggel éh-gyomorral, továbbá ebéd előtt és este lefekvés előtt egy-egy kávéskanállal beveendő (gyermekeknek csak egy 1/2 mádrésnyit kell adni) és friss vízzel vagy vízzel leöntött borral leöblítendő. Bevétele folytonos használata által a fennb ídezett betegségek bármelyike 2-4 hét alatt teljesen megszűnik. Magától értetődik, hogy e mellett szigorú étrendet kell követni.

Ovás! Lelkiismeretlen hamisítók megkísérelték csekélyebb értékű praeparatumaikat ugyanazon, vagy hasonló név alatt áruba bocsátani s azokat valódi Máriaczei gyomorcseppeknél eladni. Mindenkit óva intünk ezen hamisítványok megvásárlásától, nehogy azok használata káros következményeket vonjon maga után.

A több mint 200 év óta ismert valódi Máriaczei gyomorcseppek a legnagyobb gyögyerővel bíró növényekből készülnek s valódiságuk jeléül vörös az idenyomatott védjegy s aláírással ellátott papírba van csomagolva és ek minden üveghez mellékelv használati utasításon meg van jegyezve, hogy Gus a H. Kremsier-i nyomdájában készült.

Egy üveg ára 40 kr. — Kettős üveg ára 70 kr.

A híres, valódi Máriaczei gyomorcseppek a következő gyógytárakban kaphatók.

Schutzmarke.

Magyarországban: Budapest, Török József király-utca, Petri Ottó, Székely A., Budai Emil, Városházter 9. Buttyán Tomesanyi L., Abony, Lukács Gy. Apátin. Kátaj Th. Apáczai, Bonomy Antal, Arad, Ring Lajos, Kiss István, Schaffner A. Aranyos-Maróth, Bittó Károly, Aszódi, Dózsa A. Baja, Hollósy József, Nagy Sándor, Banfalvy, Aaró András, Baranya-Selye, Uvira Fr. Barcs, Kohut Sándor, Béla, Turner János, Berettyó-Tzfalu, Tamási G., Bicske, Gölner Károly, B.-Csaba, Varság, B.-Gyarmat, Cserevnyák Gy., Kanitz Odón, B. Mágócs, Szép Géza, B.-Szarvas, Bugyis A., Bonyhád, Kramlin József, Bazin, Meisl Fr. Czigléd, Bohus Ed., Zalán, Csáková (Temes), Toldy Sándor, Csenge, Rutner J. Csepreg, Kokas Mihály, Cs.-Somorja, Barta T. Debreczen, Göll Nándor, Tóth Béla, Mihalevics István, Dr. Retschnek Emil, Tamásy Balás, Delta, Braumüller E., Diószegh, Vaday Ignác, Dobsina, Tircsich, Dolova, Kes József, Dorozsma, Kurcsay Károly, Dunapataj, Mudra Pál, Enying, Adler Emil, Eperjes, Makowicki, Molitor István, Eger, Irgalmas barátok, Köllner L. Özevye, Buzáth L., Ermihályfalva, Mátyás István, Ersekújvár, Mészáros, Felka,

Cornides K. Fekete Arde, Sztempak Géza, Fiume, Mizzán A. Pécs, Irgalmas barátok, Zsiga László, ifj. Erreth János, Sípöz stván, Göbel Kálmán, Gödöllő, es. és kir. udv. gyógyzertár, N.-Beeskerek, Kellner J. Moczkovcsak D. Nagy-Kani zsa, Prager Béla, Belusz Lajos, Nagy-Kikinda, Neuhold Károly, Panajoth Sándor, Nagy-Leker, Bolyos Gyula, Nagyvárad, Ember E., Molnár Lajos, Nyír György, Hering Sándor, Győrött, Mehtschmidt J., Hadház, Farkas Odón, Hajós, Martinovich J. Hatzfeld, Holcz Matyas H.-M.-Vásárbely, Bereczk Péter, Kiss Gyula, Németh L. Hoics, Müllbauer R. J., Homona, Szekerák Ambrus, Hosszúfalva, Jekelius G. Hosszu-Pályi, Sárossy Imre, Huszt, Keresztény József, Iglo, Girtner Ealman, Pólyaság, Berkó István, Jászberény, Merk J., Csaba, Horváth Kálmán, Kaloosa, Horváth Károly, Káloz, Jages Antal, Kápolna, Ferglaud K., Kápolna-Nyék, Hankoczy E. Kaposvár, Czollner, Pataky Andor, Kapuvár, Vavroskay János, Karánszecs, Müller J., Risties, Kassa, Gállik Géza, Mégay Gusztav, Molnár Lipót, Wandraschek Károly, Keckemet, Katona, Molnár, Farkas J. Bódogh F. Kekes, Scheint A. Késmárk, Genersich Károly.

— EGYHAZI NYOMTATVANYOK. —

Szent László-könyvnyomda részvénytársaság

Telefon összeköttetés.

Nagyvárad, Apáczá-utca 3. sz.

Telefon összeköttetés.

A nagyérdemű közönség, szives tudomására hozzuk, hogy **könyvnyomdánk** mellé

PAPIRRAKTÁRT

rendeztünk be ahol *bármily mennyiségben* mindennemű

IRODASZEREK

beszerezhetők.

Raktáron tartunk: Mindenféle *irodai papirokat, levélborítékokat, koczkás és sima üzleti levélpapirokat, csinos és különféle dobozokban levélpapirokat, csomagoló papirokat, csipkézett színes papirokat, rajzpapirokat iskolák és (Wathman-féle) mérnökök részére fényezett (pauza) vásznat Csinos névjegyek nagy választékban, bál meghívók, tánczrendek, eljegyzési, menu-kártyák, gyászjelentések, továbbá iskolák részére irkák, gyakorlat-füzetek, rajztömbök, noteszek, imakönyvekbe szent-képe stb stb*

Kitünő minőségű

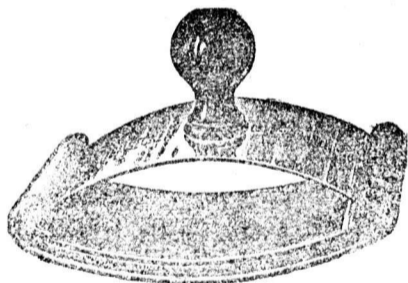
alluminium-, aczél- és bronz-tollakat.

Tollszárakat.

I r o n t.

Itatóspapírt és porzót.

Tentát és tentatartót.

Ez alkalommal van szerencsénk tisztelettel felhívni a nagyérdemű közönség figyelmét kitünően fölszerelt

KÖNYVNYOMDÁNKRA,

ahol mindennemű nyomtatványok: u. m. hirlapok, művek, oklevelek, részvények, sorsjegyek, továbbá takarékpénztári, ügyvédi, közjegyzői és kereskedői nyomtatványok olcsón és pontosan elkészítettnek. Színes kivitelben üzleti-kártyák, számlák és körlevelek.

Kivánatra mintákkal és árjegyzékkel (vidékre is bérmentve) szolgálunk.

Levélpapíros dobozokban 30 krtól 1 írt 50 krig.

IRONOK! Faber-, Hardtmuth- és Szent László-nyomda.

Chenai- és Amreiter-festék. — Esetek és vonalzó. IRONOK!

V i l l a n y - v i l á g i t á s !

Szent-László gyógyfürdő

(PÜSPÖK-FÜRDŐ.)

Nagyvárad mellett.

Vasut-, távirda- és posta-állomás helyben.

Telefon a nyár folyamán lesz berendezve.

Hazánk legrégebbi gyógyhelye, természetes meleg 24—33 R kénes hévforrásokkal, ártézi kuttal, ezen források fölé vannak építve az impozáns berendezésű uri- és női tükörfürdők, kabin- és mór földes fürdők, a gyógyeszközökkel dusan felszerelt gyógypihenő termek.

Fürdőzésre javalva van: az ízületek és izmok eszúzos bántalmainál, idült s különösen savós ízületi lobóknál, csonttörések és ficzások után visszamaradt fájdalmaknál; köszvénynél és annak különböző alakjainál; idegbajoknál, melyek rheumaticus alapon keletkeztek (ischiasnál); különböző bőrbajoknál, végre a női ivarszervek bizonyos bajainál, különösen a méh mögötti és közötti izzadmányoknál; belsőleg: heveny és idült gyomor-bántalmaknál, májbajok és vesekövek eseteiben.

Mórfürdők használata kitünő sápkor, vérszegénység, a női ivarszervek különféle bántalmainál.

Ivógyógymódnál, calciumsulfid sók gazdag tartalmánál fogva kitünő hatásu **görvély** és **angolkór**nál, légzőszervek és gyomorhurutjánál.

Szórakozásul szolgál gyönyörű erdei sétányok, gyógyterem, zongora, tekeasztal, tekepálya, olvasóterem, cukrázda, fővárosi és vidéki lapok, gyakori estélyek, táncvigalmak, társas kirándulások a fürdő regényes hegyvidékére, naponta háromszor tézene.

Évad: május 1-től szeptember 31-ig. Főévad június 1-től augusztus 31-ig, elő- és utóévadban 30 százalék ármérséklet.

Restaurációt Kovács László budapesti hírneves főszakács vezeti, étkezés à la carte, à la couvert.

A vendégek számára szükséges tejet, a külön e célra berendezett saját tehenészet szállítja.

Olcsó és jó élelmezés, kényelmes lakás napi ár 60 krtól 3 frtig.

Orvos: Dr. FILKOR LAJOS.

A fürdő újabb berendezésénél s felszerelésénél nem kimélve fáradságot és költséget, célom volt, hogy az minden tekintetben megfeleljen a mai kor követelményeinek, és sikerdus gyógyhatása mellett kényelem tekintetében is kiállja a versenyt bármely külföldi fürdővel.

A n. é. közönség szives jóindulatát s pártfogását kérve, vagyok

kiváló tisztelettel

CZEGLÉDY SÁNDOR
fürdő-bérlő.

V i l l a n y - v i l á g i t á s !